

En lille stump

af det mægtige

Kina

Frede Lauritsen

Så står vi her 31. marts 1997 i Beijing lufthavns ankomsthal. Den er særdeles kedelig en 100 meter lang hallignende bygning med ganske få souvenirbutikker i begge ender. En lang disk beregnet til reservationer for de enkelte hoteller. Ellers ikke meget der kan vække ens udelte begejstring, ikke engang et sted hvor vi kan købe en kop kaffe.

Først var der for os gået en 35 minutters flyvetur fra Billund til Kastrup. Dernæst præcist kl. 16 havde flyets hjul mistet forbindelsen med den fædrene jord. Egentlig var klokken 17, for det var første dag med sommertid i Danmark. Men flyets ur sagde 22:00 Peking eller Beijing tid let nok at forstå, for tallene kendte vi da.

Men hvad var det for noget mærkeligt krimskrams, der stod foran

ㄨ 卍 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 - man skulle tro, det var kinesisk. Nå ja - det var det vel også.

Bag os lå 8 timer og 35 minutters nonstop flyvetur med SAS rutefly fra Kastrup til Beijing. Den planlagte tid var oprindeligt 9 timer, men grundet medvind var den forventede flyvetid blevet reduceret. Vi fløj over Sverige, Østersøen, Finske Bugt mellem Estland og Finland, Skt. Petersborg, nord om Moskva, Novosibirsk, Ulan Bator i Mongoliet, Gobi ørkenen og landede problemfri i Beijings lufthavn.

Vi diskuterede, hvor mange dage turen ville have taget, hvis vi havde brugt "*Den Transsibiriske jernbane*," der blev bygget fra 1892 til 1904 fra Moskva over Ural og Sibirien til Vladivostok ved Japanske Hav, en strækning på 9.330 km. Dertil en afstikker til Beijing. Vi kender ikke svaret.

Turistklassen var, hvad vi havde betalt for. Lykkens pamfilius, som et par gange tidligere på lange ture havde tilsmilet os med overraskende 1. klasses billetter, havde denne gang svigtet os. Trods dette forløb flyveturen fint, med den forplejning der nu engang hører turistklassen til. Men den levede naturligvis ikke helt op til 1. klasses niveau. En udmærket frokost, eller var det mon aftensmad, fik vi serveret. Den bestod af laks, frikadeller med stuvet spinat, ost, rødvin, kaffe og cognac. Først havde vi dog bestilt champagne, for som vi blev enige om, vi var jo "*vant*" til 1. klasse, overgangen skulle jo nødvendigvis blive for mærkbar - så - - - 80 kr. føj for en ulykke.

Maden var god, men vi kunne ikke helt lade være at spekulere på, hvad dem deroppe på den anden side gardinet mon fik.

For helt at forstå disse bemærkninger er en henvisning til vores historie fra Colombia relevant.

Alt imens middagen klassificeres og indtages, så vi en Merry Christmas film på skærmen. Efter filmen kom forskellige oplysninger frem. Outside air temperatur -27° C, time to destination 6 hour, latitude 57° C, longitude 41° C, distance from departure 6.744 km, flylevel 29.500 ft, estimated arrival time 7:00, estimated time 6:35, ground speed 951 km or 586 mph. De forskellige oplysninger i flyfagsproget tyggede vi lidt på, og fandt efterhånden også ud af, hvad de betød.

Folkerepublikken Kina "*Zhonghua Renmin Gongheguo*" i daglig tale Zhongguo, men lettere er det nu blot at sige Kina, og det gør jeg så herefter. Der bor 1,256 mia. (2001) indbyggere her i verdens folkerigeste stat, det er en femtedel af Jordens befolkning, eller godt dobbelt så

mange som i hele Europa. Befolkningstilvæksten har tidligere været kolossal. Den første folketælling skete i år 4 e.v.t., da var der 57 mio., så gik der 1658 år, før befolkningen blev fordoblet, for i 1662 var der 111 mio. Men i løbet af de næste 88 år blev befolkningen igen fordoblet, så der i 1750 var 222 mio. De næste hundrede år skete igen en fordobling nemlig til 450 mio. i år 1850, og i 1982 passerede befolkningen 1 mia. Over to tredjedele af befolkningen bor i et bælte langs kysten fra nord til syd, samt langs floderne hvor de livsnødvendige landbrugsarealer findes.

Huang He, den vi kender som den Gule Flod, er Kinas vigtigste flod og 5.464 km lang. I over 2000 år har man brugt dens vand til overrisling, og det er omkring den, civilisationen i Kina er vokset op. Men Kinas længste flod og verdens tredjelængste er Changjiang, den vi kalder Yangzi, dens 6.300 km deler "*riget i midten.*" Mod nord dyrkes korn og kartofler og mod syd ris. Floden har ikke mindre end 70 bifloder, den løber ud i det Gule Hav, hvor dens delta er 13 km bredt.

Over Yangzi floden er man i færd med at bygge en kæmpe dæmning "*De Tre Slugters Dæmning.*" Byggeriet startede i dec. 1994, hvor Li Peng hældte den første cement i dæmningen ved Sandouping. Når vi ser bort fra Den Kinesiske Mur, er denne dæmning verdens hidtil største byggeprojekt, arbejdet forventes afsluttet i år 2009.

Men der er store omkostninger forbundet hermed, de økonomiske er beregnet til 24 mia. \$, men de menneskelige er langt større. Omkring 1,5 mio. mennesker er i færd med at blive tvangsforflyttet, alene det beregnes at ville koste 40 mia. kr., 104 byer forsvinder, masser af historiske seværdigheder kommer til at ligge under vandet i den 660 km lange, smalle sø, der bliver dannet og som dækker et areal, der svarer til 3 x Langeland. Dæmningen bliver en 190 m høj og 2,4 km lang betonmur.

Det bliver Jordens største vandkraftværk, hvor der gennem 26 turbiner vil passere 110.000 kubikmeter vand i sekundet, som vil producere 84,7 mia. kilowatt-timer pr. år. Det vil dække 10% af Kinas elforbrug, eller med et tal vi bedre forstår $2\frac{1}{2}$ x Danmarks elforbrug.

Fortalerne hævder, at man nu vil kunne styre de mange oversvømmelser, som Kina gennem århundreder har været plaget af.

Skeptikerne hævder, at projektet er storhedsvanvid, om 30 år vil hele søen være dækket af et tykt lag slam, der vil gøre hele projektet værdiløst.

Miljøaktivisterne mener, de menneskelige og miljømæssige konsekvenser bliver uoverskuelige. Uden at jeg har meget forstand på de dele, er det min opfattelse, at det ofte går galt, hvis vi i for stor grad piller ved naturens egne kræfter.

At projektet støttes af Verdensbanken, giver måske blot endnu større forundring.

Men uanset ret eller uret så er arbejdet i fuld gang, og det er ikke en lille arbejdsplads, nej, på lønningslisten er der 200.000 personer.

Efterskrift: Den 1. juni 2003 blev det første vand lukket ind i den store dam ved Yichang i Hubeiprovinserne. Man regner med at vandstanden vil have nået 135 m den 15. juni 2003.

Dermed vil verdens største vandkraftværk kunne begynde at producere strøm

Kun 7% af Kina er opdyrket landbrugsjord, og her har Kina et stort problem, for det er langt fra nok til at brødføde de mange mennesker.

Også ørkner har man i Kina, Takla Makan mod NV og den store Gobi mod NØ. De udgør tæt på en tredjedel af hele landet og vokser fortsat, så der forsvinder hvert år 3500 km² landbrugsjord, og ørkenen står i dag kun 70 km fra Beijing.

Næsten to tredjedel af Kina er dækket af Himalayabjergene. I verden er der 14 bjerge på over 8 km, af dem ligger de 9 i Himalaya med Mount Everest på 8.848 m som den højeste, der er 100 bjerge i verden over 7 km og 1000 bjerge over 6 km.

Så vores Yding Skovhøj med 173 m ville ikke rigtig gøre sig i dette enorme landskab. Himalaya bjergkæden løber langs Kinas SV-grænse, den er en af verdens yngste bjergkæder og vokser stadig mellem 0,33 og 1,27 cm om året. Hvert år er der nogen, der kravler op til toppen for at kontrollere, og hvert år falder nogen af dem ned.

Jordskælv har mange gange hjemsøgt Kina. I 1920 omkom 100.000, i 1927 omkom 200.000, i 1932 omkom 70.000, og i 1976 var man udsat for to jordskælv, den ene kostede 7.000 menneskeliv, og den anden, som skete ved Tang-sham, betragtes som verdens alvorligste jordskælv. Det uofficielle tal siger, at katastrofen krævede 695.000. Meget styr på tallene har man dog ikke haft eller ikke villet have, for andre steder opgives tabstallene til 240.000. Uanset hvilke af tallene der er det rigtige, så var det forfærdeligt. Jordskælvets kraft svarede til 400 Hiroshima bomber, og der blev ødelagt 650.000 bygninger. Vel kan en bygning i Kina næppe sammenlignes med en dansk bygning, men frygteligt har det været.

Geografisk er klimaforskellen i Kina enorm. Øerne i sydøst har varm vinter, hvor der dyrkes tropiske frugter, og i NØ lammes landet af sibirisk frost.

Også afstandene er enorme, fra Mo-ho i nord til det sydligste er der 5.500 km, og fra vest til øst er der 5.200 km. Kinas areal er 9.600.000 km² ca. samme størrelse som hele Europa eller 220 x så stor som Danmark. Dermed er Kina verdens tredjestørste land, men befolkningsmæssigt er Kina klart verdens største nation med 1,2 mia. indbyggere. Det største land i verden er Rusland, der er 17.075.400 km² med 150 mio. indbyggere. Canada er verdens næststørste land 9.976.139 km², men i Canada bor der kun 25 mio. mennesker.

Hvis man cykler hele vejen rundt langs Kinas grænse, så bliver turen 40.000 km, det er samme længde som en tur rundt om hele Jorden.

Lande grænsen er 22.143 km, Kina er dermed det land i verden, der har den længste landegrænse. Det giver 15 nabolande, de er Korea, Den Mongolske Folkerepublik, Rusland, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan, Afghanistan, Pakistan, Indien, Nepal, Sikkim, Bhutan, Myanmar (Burma), Laos og Vietnam.

Kystlinien er 18.000 km, og det er jo kun knap tre gange så meget som Danmarks kystlinie der er på 7.000 km..

Nu vi står her i Beijing, er vores ur ifølge dansk tid 24:00 altså midnat, men da vi er fløjet mod øst og imod solen, så er den lokale tid i Beijing 7:00 om morgenen.

Vi kigger efter vores guide, som skulle modtage os. Hendes kendetegn skulle være et Dannebrog, men vi ser ingen guide ej heller et Dannebrog. Efterhånden er der ikke mange passagerer tilbage i ankomsthallen - - - stadig ingen guide. Så begynder vi at kigge efter rejsedeltagernes kufferter, om der på nogle af dem skulle stå Albatros travel, Oriental tours. Efter en halv times tid er vi en lille gruppe på 14 personer, med omtalte adressesedler på vore kufferter, vi har klumpet os lidt sammen. Siger ikke så meget, kender jo ikke hinanden, føler os lidt svigtet af bureauet, og fornemmer at vi alle har samme problem. Enkelte bemærkninger bliver veksllet, om trætheden, flyveturen og vejret. Og dermed har vi opløftende konstateret, at vi i hvert fald taler samme sprog. Undersøgende blikke veksler rundt i gruppen, spørgsmålene lyser ud af ansigterne, men udtales ikke.

Hvad er han for en "kal"?

Hvor kommer de mon fra?

De er i hvert fald "københavnere."

Hører de fire mon sammen?

Det er godt nok en ung kone, han har?

Sandsynligvis handler de to med noget betydningsfuldt, måske er de her for at købe "Muren"?

Tænk hvor de to grangivelig ligner skolelærere?

Hun ligner sådan én, der sidder i en bank, mon det er hendes mor, der er med?

Hold da op de har fire kufferter?

Og sådan dannes de udtalte spørgsmål i mit indre.

Gad vist hvad de tænker om os?

Siden år 1000 har Peking været Kinas hovedstad.

Under den mongolske kejser Khan i 1200-tallet hed byen Khanbali og i 1421 omdøbtes byen til Beijing som betyder "nordlige hovedstad." I den vestlige verden dog stadig kendt som Peking. Beijing, der ligger små 200 km fra havet Bo Hai, som er en bugt indenfor det Gule Hav, menes at have 12 mio. indbyggere +- 2. For - som man fortalte os, ingen kender det nøjagtige tal. Men de bor tæt, man regner med, at hver person kun har 3½ m².

Alle gader i Beijing går øst-vest eller nord-syd. Et rationelt system som også kendes i New York. Kinas "sydlige hovedstad" er Nanjing, den har 4,5 mio. indbyggere og betragtes som Kinas smukkeste by, dens historie går helt tilbage til 500-tallet f.v.t.

Kinas største by er Shanghai med 13 mio. indbyggere, den har samtidig Kinas største havn. Shanghai betyder "op ad floden til havet," byen kaldes også for "Østens Paris."

Da vi forlod flyet, opdagede Hanne, en familie vi kendte fra Ikast. De havde været med samme fly som os, men på 1. klasse - de asner. Kim havde fået job som direktør hos Rockwell, der skulle starte en ny virksomhed i Kina. Vi vidste godt, de skulle til Kina, men var alligevel overrasket over, at det lige netop var med samme fly.

Det kræver et vist mod at flytte til Kina med en treårig kontrakt i lommen, konen Lisbeth og tre børn i alderen fra 0-9 år. Efterfølgende har vi hørt, at det går dem rigtig godt, men forholdene på arbejdsmarkedet og måske endnu mere på den private side, er meget anderledes.

Der er stadig hverken guide eller Dannebrog i farvande. Vi slår et slag hen til Lisbeth og Kim, de er heller ikke blevet hentet som lovet, men Kim lader ikke stå til, han har lige organiseret en taxi. Det er heller ikke rart, at stå i en lufthavn med små børn der, selv om de har "levet livet" på 1. klasse, sikkert som os, er trætte efter en lang flyvetur.

Der er nu gået næsten en time, siden vi landede.

Endnu en tur rundt i den kedelige ankomsthale, også en tur udenfor hallen. Skønt det skulle være forår i Kina nu, er det blæsende og koldt, så hurtigt vender vi næsen indenfor igen.

Endnu engang vurderende blikke til de medrejsende som vi sandsynligvis skal dele den kommende uges oplevelser med.

Endelig - - - to personer kommer ind af svingdøren.

Den ene - en lille slank og fiks kinesisk pige med smukt sort hår bundet i en elegant hestehale, mørk jakke, stramme bukser og meget små sko.

Den anden en rød-blond høj pige med langt løsthængende hår og ligeså løsthængende brunlig frakke. Et meget langt også brunligt halstørklæde viklet mindst et par gange rundt om hovedet, signalerer det kolde vejr udenfor. Og dertil lange brune støvler.

Pigerne ser meget forskellige ud, men er begge formentlig mellem 25-28 år.

Og løsenet - sidstnævnte har et Dannebrog i hånden. Man kan ikke se på dem, at de er sent på den, de tager det hele meget roligt, men lang tid går der ikke, før de bliver bekendt med, at vi faktisk har ventet tæt på 1½ time. Stor er deres overraskelse, da de bliver oplyst om, at vi netop i dag har indført sommertid i Danmark, dette plus medvinden har gjort, at vi er kommet 1½ time tidligere. De anede ikke noget om sommertiden, rejseselskabet havde ikke givet dem denne information.

Nå - vi bliver budt pænt velkommen til Beijing og Kina, og begiver os ud til den ventende bus, der skal være vores følgesvend i den kommende uge.

Men hvad er nu det, - bussen er jo skæv. Å nej - den står på tre hjul, og chaufføren er med donkraftens hjælp i færd med skifte det højre baghjul.

Guiden beklager, at der er sket en punktering, men det vil kun tage et øjeblik.

Vi andre tænker, å-nej - hvad bliver mon det næste. - - - Men vi tier høflig og dannet.

Forudsigelsen holder stik, kort tid efter entrer vi den lille bus, og finder os den plads der tiltaler os. En plads der krampagtig holdes fast på i de kommende dage. Hanne og mig tager de to forreste pladser, så er vi helt på forkant med oplevelserne, og kan måske senere få lejlighed til at brillere med "nej se," længe før de bagerste har fået muligheden. Til gengæld er der ret dårlig plads til benene, på grund af motorkassen, men det opdager vi desværre for sent.

Med alle på plads byder vores danske guide os endnu engang velkommen til Beijing og starter med at præsentere de tre, der skal følge os hele turen igennem.

Selv hedder hun Eva Veksebo har læst kinesisk på Københavns Universitet i tre år og på Beijing Universitet i tre måneder.

Den kinesiske guide hedder Xiao Jin, hun kan engelsk, har studeret russisk på Moskva Universitet og nu på Beijing Universitet.

Chaufføren hedder Jiang og viser sig at være en særdeles habil chauffør.

Undervejs får vi en introduktion om ugens forløb, og selv om vi er lidt trætte efter de foregående 10-12 rejsetimer, starter oplevelserne med det samme, for vi kan først få vore hotelværelser i eftermiddag.

Direkte fra lufthavnen bliver første stop Zoo. Grunden er, at de har en flok af de efterhånden meget sjældne pandabjørne, og de er mest livlige fra morgenstunden.

Der findes to typer pandaer, lille panda også kaldet for kattedbjørn, den kan blive op til 1 m lang. Stor panda kaldes også for bambusbjørn, den kan blive 1,60 m lang og veje 180 kg. Som navnet antyder, er deres vigtigste føde bambus, de er meget sky og lever i de asiatiske bjerge. Pudsigt nok er pandaens største fjende faktisk de zoologiske haver verden over, fordi de alle har pandaen øverst på deres ønskeseddel, det resulterer i en meget høj pris på pandaer. Derfor er det økonomisk meget attraktivt at fange pandaen, som er et af verdens sjældneste og mest truede dyr. Dyrene bevæger sig luntende og roligt ja nærmest dovent rundt i indhegningen, de opfører sig stort set som andre typer bjørne. Pandaerne er smukke dyr, de gnasker de tykke bambus og sukkerrør i sig, som var det saltstænger.

Hver gang vi skal fra et sted til et andet, står vores chauffør Jiang klar med minibussen, han bringer os sikkert og hurtigt til det næste sted, og hver gang bliver vi af vore guider Eva og Xiao Jin fyldt op med informationer om Kina, befolkningen, politikken, trafikken, kulturen og alt muligt andet tænkelige - kort og godt Kina og befolkningens historie, der er så meget forskellig fra Danmark. Efter bedste evner grifler jeg ned, og løbende vil den slags informationer dukke op her i fortællingen. Her blot et par små eksempler:

I Beijing ligger verdens største ambassade, den sovjetiske, og det olympiske stadion hvor man havde håbet på, at kunne afholde De Olympiske Lege i år 2000, men det glippede til fordel for Sydney i Australien.

Vi bliver gjort opmærksom på, at det er klogt altid at have sit pas på sig, hvis man skulle komme ud for problemer.

Næste stop er Sommerpaladset i den NV-lige bydel. Sommerpaladsets kinesiske navn er "*Yiheyuan*," der betyder "*Haven for Dyrket Harmoni*." Paladset blev bygget med Versailles som forbillede. Under "*Anden Opiumskrig*" fra 1856-60 blev Sommerpaladset lagt i aske af engelske og franske tropper, kun få ruiner er tilbage. Det nye Sommerpalads er genopbygget af den berømte og måske mere berygtede enkekejserinde Cixi i 1888. En meget dyr drøm for penge som skulle være brugt til en flåde. Arealet er på 290 ha eller 30 km², hvoraf tre fjerdedele er Kunming Søen en stor sø gravet ud med skovle og håndkraft.

I søen er der masser af guldfisk. Området er fredeligt og fantastisk, hvad der rigtigt kan ses fra "*Bjerget for Langt Liv*." Langs søens bred følger en 728 m lang overbygget trækorridor Den Lange Korridor eller "*Changlang*," den er udsmykket med ikke mindre end 14.000, og det er ikke en trykfejl, 14.000 malerier fra den kinesiske mytologi. De nedlagte fliser i korridoren er formet i symbolske mønstre, der fortæller om et langt liv. For enden af korridoren ved søens bred er bygget Marmorbåden, der på kinesisk hedder "*Shifang*." En fast bygning, men med udseende som et skib, fordi Cixi ikke tålte søen, men alligevel gerne ville drikke sin te og samtidig opleve at "*sejle*." Over søen er bygget De 17 buers Bro. Vi nyder arkitekturen i den utrolig flotte og harmonisk byggede bro. Et teatermuseum viser og fortæller om Cixi's operaforestillinger opført af hendes 384 eunukker. Samt hendes historie som en tredjerangs konkubine der efter kejserens død satte sig selv på Drage-tronen og herskede hensynsløst og egoistisk i 50 år i sit barns og en anden barnekejsers navn.

Eunukker kendes lige så langt tilbage, som historien rækker som haremsvogtere i Orienten. Ved det kejserlige hof i Kina dukker de først op år 180 f.v.t.

Oprindeligt blev de ansat for at se efter kejserens kone og konkubiner, men efterhånden opnåede de status af rådgivere og spillede en vigtig rolle i hoffets intriger og magtkampe. Herigennem opnåede de undertiden en betydelig politisk rolle, og det gjaldt helt frem til 1911, hvor kejserdynastiet faldt.

Ja - under visse kejsere, der grundet indavl ikke var alt for kløgtige, var det nærmest eunukkerne, der styrede riget.

Men det at blive eunuk var ikke uden problemer, det er ikke for alle og enhver, først og fremmest for mænd, en barsk skole skulle først gennemgås. Trods det var der stor søgning til disse eftertragtede job, dels var befolkningen fattig, og som eunuk var tilværelsen sikret samtidig med, at familien høstede stor anseelse.

Ansøgerne fik besked om at sætte sig nøgen og yderlig på en skammel.

Den eneste form for bedøvelse var, at mandens "ædlere" dele blev smurt ind i varm chili-sovs. Så blev det, der hang nedenfor skåret væk med en stor skarp kniv. De kastrerede mænd lå nu i tre døgn, hvor de ikke måtte modtage nogen form for hjælp. De fleste besvimed af smerter eller af blodtab, og mange døde. Efter de tre døgn blev aspiranterne tilset af en læge, og de der ikke var døde, ja - de var altså eunukker - - - sådan - vær så god.

Kinas sidste kejserslige eunuk Snu Yaoting døde 94 år gammel i 1997.

Under vort besøg i Sommerpaladset oplever vi også vores første måltid i Kina.

Det har vi set hen til med stor spænding. Ikke mindst fordi vi var blevet advaret mod, at maden i Kina ikke hørte til turens positive overraskelser.

Ved to runde borde blev vores gruppe placeret, det midterste af bordet er en rund glasplade, der kan rotere, herpå stilles de forskellige retter. Normalt var der 10-12 retter til hvert måltid, og der var ikke forskel på frokost og aften. Retterne bestod af forskellige grøntsager, fisk, kylling, gris, okse, ris, pasta og suppe, mange af retterne i meget varierede saucer, dertil forskelligt frugt og dessert. Til maden serveres altid te, derudover drikkes øl eller mineralvand. Alle tog i starten lidt forsigtigt til maden, dels så det noget anderledes ud, og så var der jo det med spisepindene. Der ligger kun spisepinde som bestik, men når "stornæsene" som vi europæere kaldes i Kina, kan det lade sig gøre at låne kniv og gaffel.

Langt de fleste af os prøvede med pindene. Vi fik en lektion i brugen, let var det nu ikke, pindene var ikke særlige villige til at makke ret, men det gik da, vi var jo også sultne, så noget fik vi "pindet" i os. Hanne og mig spiste udelukkende med pinde under hele turen, og efterhånden blev vi ganske skrappe til at håndtere dem fange ærter, majs og andet småt. Og faktisk så smagte retterne rigtig godt. Og med 10-12 retter er det jo heller ikke den store ulykke, om der skulle være et par af retterne, man ikke bryder sig så meget om.

Dagen var nu blevet så gammel, at vi kunne blive indlogeret på vort hotel.

Trafikken var enorm, som den er i verdens store byer. Bilerne kørte bare frem, ikke noget med at vente, nej bare mase frem og håbe det går, det gjorde det som regel.

Qianmen Hotel lå rimelig centralt i byen ikke langt fra Den Himmelske Freds Plads.

På hotellet var man i færd med en større omforandring, dette til trods fungerede hotellet udmærket. Værelset var tilfredsstillende eget toilet, bad, en lille altan og altid kogt vand på termokanden til kaffe eller tebrevene som der altid lå rigeligt af. En dejlig service vi satte stor pris på.

Efter at have fået et tiltrængt bad ovenpå mere end et døgn rejse og rundfart stod vi ude på altanen og betragtede byen og den voldsomme trafik. Vi var ganske forbavsede, for nogle af vore venner, der var i Kina for fem år siden, havde fortalt, at der ikke var mange biler i Beijing. Men udviklingen i Kina er også på dette område gået enormt stærkt de seneste år.

Noget vi ikke kunne undgå at bemærke, var det enorme antal af cykler. Det fortaltes, at der var 9 mio. cykler i Beijing, og med 12 mio. indbyggere er det jo ikke speciel imponerende. Men det skal nok passe, for vi fik også at vide, at i hele Kina har 34,2% af befolkningen en cykel, dvs. at der findes over 400 mio. cykler i Kina, og de producerer 120 mio. cykler om året. Tankerne går uvilkårligt tilbage til "*Jydebrødrene*," afsætningsmulighederne kunne da næppe tænkes bedre.

Den brede vej, vi kiggede ned på, var inddelt med en bred midterstribe, på hver side af den var vejbanen igen delt ligeligt op med en hvid stribe. I banen der lå nærmest midten, var der plads til to rækker biler. Den yderste bane, der altså havde samme bredde som bilernes bane, var faktisk cykelstien, sagt med andre ord cykler og biler havde lige meget plads på vejen. Og der var rigtig mange cykler. Næsten konstant kørte tre-fem rækker ved siden af hinanden. Det virkede ikke helt ufarligt, for hvis bilerne ikke kunne komme frem indenfor deres egne to baner, så overhalede de glædeligt og helt ubekymret ud mellem cyklisterne på cykelstien, og lykkedes dette ikke, forsøgte de sig frisk og frejdigt i den modgående kørebane.

Langt de fleste cykler var ganske almindelige enkle modeller, men der var rigtig mange med lad, af forskellig størrelse, de virkede som byens "*fragtbiler*." Transporterede sofaer, køleskabe, kasser med konserver som ananas og asparges, friske grøntsager til markedet, eller frugter som mandariner, æbler, jordbær eller ananas.

Og så var der manden, der havde stablet konen op på ladet og kørte hende en tur for at se på byen, eller var de på vej hjem fra arbejde, eller var de på vej til familievisit?

Ja - der var også dem, der havde hele familien med. Og så var der luksuscyklen med lukket lad, hvor familien sad beskyttet for al forureningen. Der var cykler fyldt op med fuglebure og fugle, og sådan kunne der blive ved.

En del af disse "*fragtmænd*" var meget simpel klædt, men dem der kørte med olietønder, var de værste, de var direkte møgbeskidte. Olietønderne var beregnet til affald fra hoteller og gadekøkkener, de cyklede rundt og samlede affaldet ind til dyrefoder - ja, det var i hvert fald det de sagde.

Det kan heller ikke helt undgå vores opmærksomhed, at selv om der er trafiklys, så vil det være klogt at se sig godt for, da det åbenbart ikke er alle, der kender værdien af trafiklysets tre farver. Trods det vi gennem turen så oceaner af biler i tæt trafik, så vi kun én gang en bil, der var blevet påkørt, den holdt ganske udramatisk i vejsiden.

Vort næste besøg gælder Himlens Tempel - et 270 ha stort område. De fleste torve og pladser i Kina er firkantede, firkanten symboliserer Jorden Men ved Himlens Tempel som på kinesisk hedder "*Tiantan*," er området rundt, for rundt er nemlig Himlens symbol.

Det 39 m høje "*Templet for Bøn om God Høst*" er et rent pragteksemplar på kinesisk træbyggeri. Helt utrolig flot uden brug af et eneste søm. Det kinesiske tårn i Tivoli er det rene vand ved siden af. Ikke underligt er denne bygning blevet Beijings symbol. Her lå også de afdøde kejseres tavler.

Taget er i tre niveauer og dækket af mørkeblå glaserede tagsten, der symboliserer Himlens farve, det bæres af 28 søjler. De fire centrale søjler symboliserer de fire årstider, de 12 søjler symboliserer årets tolv måneder, og de sidste tolv søjler symboliserer det kinesiske døgn. Et kinesiske døgn er nemlig opdelt i tolv enheder hver på to timer.

“*Riget i midten*” kalder kineserne selv sit land.

Og her står så - Det Runde Alter - marmoraltret i Himlens Tempel som de betragter som verdens midtpunkt og centrum for kultur og civilisation. Det er her kejseren, himlens søn kommunikerede med Himlen. Igen er alt symboler, døren ind til templet er beslået med ni rækker store messingdupper, og der er ni stk. i hver række.

De ser noget slidte og fedtede ud, alle rører ved dem, for det giver velsignelse og et langt liv. Pladsen rundt om Det Runde Alter er belagt med fliser, i første række ligger der ni lange fliser, i næste række 18, i tredje række 27 og sådan fortsætter det til niende række med 81 fliser.

“*Og det er ganske vist,*” vi har kontrolleret.

Der er tre trappeafsnit ned fra pladsen, hver afsnit består af ni trin, gelænderet består af ni søjler, og mellem hver trappenedgang er der igen ni søjler. Jo - tingene er skam nøje regnet ud.

Alle steder vi kommer, går der soldater som vagt. Men her så vi en detalje, der fik os til at kigge endnu en gang. To soldater travede roligt omkring i templet på deres vagt, de holdt hinanden i hånden. Vi følte en anelse væmmelse, og spurgte guiden, hvorvidt dette var tilstedeligt. Det er i Kina ganske normalt, at mandlige venner går med hinanden i hånden for at vise deres venskab, og én ting kunne vi være helt sikre på, de var i hvert fald ikke bøsser, for det er strafbart i Kina, og en straf i Kina er, siges der, bestemt ikke misundelsesværdigt. Pladsen omkring templet er afgrænset med “*Ekkomuren,*” hvor man med øret mod muren kan høre en besked hvisket i den modsatte ende, og igen “*det er ganske vist,*” vi har kontrolleret.

Her er også Paladset for Afholdenhed, hvor kejseren som Himlens Søn to gange om året tilbragte en nat fastende og i cølibat - - oh, hvilket offer for en mand med hundredvis af koner. Den følgende morgen var kejserens opgave at takke guderne for den forgangne høst og dernæst bede til solens, månens, skyernes, regnens, tordenens og lynets ånder og guder om at velsigne den kommende høst.

Vi er tavse af beundring for de mange enestående og arkitektonisk flotte tempelbygninger.

De er primært opbygget af træ og malet i flotte røde, gule, blå og grønne farver.

Masser af bladguld og hvor vi end vender os, er der symboler på det ene og det andet i form af tal, farver og mønstre.

Et sted ser vi en flot bærestol i aktion, den er dekoreret med guldlignende kroner og andet glamour og draperet med metervis af det fineste røde silke. Bærerne er fire raske ungersvende, der har godt fat i de lange bærestænger grundet en meget tung last. Bærerne er i sorte bukser og røde silkedragter, der tangerer det lilla, dragterne er kantet op med gult og har en grøn krave, deres hatte er også i det rødilla silkestof. Det hele ser yderst fornem ud. Men hvad er det? De kejserlige bærere er i gummisko, - vi er mer end forundret, billedet af det perfekte lider alvorlig skade. De moderne tider har åbenbart gjort sit indtog, men det er en høj pris. Vi går ærbødigt til side, som man vist gør, når kejseren kommer.

I bærestolen sidder den fornemme kejser, han er en kraftig mand i en endnu mere fornem gul silkedragt, på hovedet har han en prydelse, der overgår alt, vi synes nu nok, den ligner mere en

narrehat end en kejserkrone. Sandelig - nu sætter de bærestolen til Jorden, det ser ud, som den fornemme herre står ud på jorden, det kan da ikke være rigtig, for Himlens Søn må jo ikke røre jorden, så er han nok alligevel ikke den rigtige kejser.

Det var han heller ikke, nej - han var såmænd kun kejserlige hushandler fra "København" og hed Niels. De fører sig frem de "københavnere."

Jeg fik lejlighed til at tage et billede af "kejseren" bagfra, da han steg ud af karavanen, og skulle aflevere sine "lånte fjer," den afslørede en ægte turist med rygsæk og fotoapparat.

Af de mange taxi der kører, er der tre typer, de "helt billige" koster 1 yuan pr. km, 1 yuan svarer til 80 ører, de er som oftest gule, og der er ingen garanti for bilens kvalitet, men vi kom da sikkert frem, hver gang vi brugte dem. Så er der de "billige" taxi, de koster 1,60 yuan pr. km, taxametret starter her på 10,40 yuan, det gælder samtidig for de første 5 km. Og endelig de taxier der kalder de "dyre" taxi, de tager 2 yuan pr. km, det er vesterlandske biler. Alle biltyperne tager højst fire personer.

Drikkepenge bruges normalt ikke, men af og til rundede vi op, for priserne var ret billige, og det lokkede som regel et varmt smil frem.

Ikke så sjældent var vi udsat for, at taxien ikke ville køre. Vi fandt aldrig helt ud af årsagen, for det var ikke kun, hvis vi skulle en kort tur. Måske forstod de os ikke, for der er ikke mange kinesere, der kan andet end kinesisk, og det var vi ikke stive i, selv om det er verdens mest talte sprog. Måske syntes de bare, at "stornæserne" havde godt af at gå. Det må indrømmes, at vore næser slår kineserne med flere længder.

Man kan ikke gå i banken for at låne penge til en bil, nej - en bil kan kun købes kontant.

Af de mange biler der kører i Kina specielt de større, menes en ikke uvæsentlig del at være stjålet i Hong Kong. Øjensynlig går man ikke så meget op i miljøet, i hvert fald var det ikke muligt at købe blyfri benzin.

Alle har hørt om Den Himmelske Freds Plads på kinesisk "Tiananmen" og set den på tv. Den er endnu større, end vi forestillede os 500 x 900 meter. Igen er symboler medbestemmende om størrelsen, tallet fem er Jordens symbol, og tallet ni er Himlens symbol.

Det fortælles os, at der kan stå 1 mio. mennesker på denne plads, det lyder af mange, vi begynder at tælle 1-2-3.....ganske rigtigt. Det var dog utroligt.

Midt på pladsen ligger Mao's Mausoleum, der blev indviet i 1977.

Så lad os starte med Mao's historie iblandet lidt af Kinas historie.

Mao Tse-tung (Zedong) er født 26. dec. 1893. De kinesiske navne nævnes i den omvendte orden i forhold til vores, altså Mao er efternavnet, og Tse-tung er fornavnet. Mao var bondesøn og kom tidlig i konflikt med sin strenge far og løb derfor flere gange hjemmefra. Han var ansat på et bibliotek og blev senere uddannet som lærer.

Mao var i 1921 medstifter af det kommunistiske parti i Kina og blev medlem af centralkomiteen. Arbejdede fra 1923-27 på at forene landets revolutionære kræfter også bønderne, som han anså for revolutionens bærende kraft en marxistisk tankegang.

Hans fremgangsmåde mødte modstand, og han blev i 1927 sat udenfor ledelsen.

I 1934 arrangerede Mao "Den lange March" et af historiens mest heroiske eksempler på udholdenhed. De revolutionære talte ca. 100.000 mand og vandrede gennem et helt år 10.000 km fra SØ-Kina til NV-Kina under stadige angreb fra nationalisterne.

Marchens deltagere behandlede hele vejen bønderne godt, hvad bønderne ikke var vant til. Af de 100.000 mand nåede kun 8000 frem i live, men Mao Tse-tung var igen blevet en ubestridt leder, der kunne genopbygge partiet, og i 1935 blev han generalsekretær. Under Kinas krig mod Japan, der startede 7. juli 1937 med en japansk provokation ved Marco Polo Broen og fortsatte ind i Anden Verdenskrig, indgik Mao forlig med Chiang Kai-shek (31/10 1887-1975).

Men da Japan overgav sig i 1945, opstod der åben kamp mellem Mao og Chiang Kai-shek. Den endte med kommunisternes overtagelse i 1949, og den 1. okt. proklamerede Mao fra toppen af Den Himmelske Freds Plads Kinesiske Folkerepublik med ordene: "*Kina er genopstået.*" Selv blev Mao statschef frem til 1959, da ændrede han sin titel til "*formand.*" Chang Kai-shek, der var en meget korrupt politiker, flygtede i 1949 til Taiwan.

Kina var på dette tidspunkt Asiens "syge" land, et land der var langt tilbage i udvikling, et af verdens fattigste lande der ingen hjælp fik fra den rige verden.

Meget gik i stå, og en stor del af landets skoler blev lukket i årevis.

Mao arbejdede for gennemførelse af landbrugets kollektivisering i folkekommuner.

Det menes, at årene op til landbrugsreformen fra 1946-52 på grund af sult og undertrykkelse har kostet mellem 2 og 5 mio. menneskeliv.

I 1952 indledtes jordreformen, bønderne fik tildelt jord, der blev taget fra de rige, der samtidig blev stillet for folkedomstole og i reglen dødsdømt. Her skal lige indskydes, at når en person blev dødsdømt, var det familiens pligt at betale kuglerne, der blev brugt til eksekveringen.

Industrien blev nationaliseret, og et af Maos slogans var: "*Magten vokser ud af geværløbene.*"

I 1957 indbød Mao folket til kritik mod Kinas styre, men kritikken var for ham så uventet voldsom, at kampagnen hurtigt blev afblæst. I 1958 overlod Mao præsidentposten til Liu Shao-chi. Indre kampe mellem de to førte i 1966 igen Mao til magten.

I 1959 startede tibetanerne et oprør mod kineserne, det mislykkedes dog. Tibets åndelige overhoved Dalai Lama måtte flygte til Indien, hvor han 31. marts 1959 opnåede politisk asyl. Det samme gjaldt også de 14.000 tibetanere, der fulgte deres leder på flugten fra den kinesiske undertrykkelse i Tibet. Siden 1959 har Dalai Lama og hans tilhængere levet i Indien i eksil. Fra 1963 kom det til brud med Sovjetunionens kommunistparti, som Mao mente førte en afspændingspolitik.

Kulturrevolutionen startede i sept. 1965, hvor Yao Wenyuan i sin Shanghai-avis angreb kulturpersonligheder, bureaukrater, partipampere, revisionister og højreafvigere.

Samtidig kom udgivelsen af "*Den lille røde bog*" citater fra Maos værker, den blev maoisternes bibel. "*Den lille røde bog*" er til 2002 udgivet i 900 mio. eksemplarer. I verden kun overgået af bibelen med 6 mia. eksemplarer.

Parolen var fjern alt det gamle, fjern alt fra vesten, men det tog overhånd. Kina kan være taknemlig for Chou En-lai (1898-1976), der i stilfærdighed forsøgte at dæmpe de unge ultrarevolutionære rødgardister, der med "*Maos lille røde*" i hånden foretog grove og tilfældige overgreb på befolkningen, og gjorde deres bedste for at udrydde buddhismen. De bragte Kinas økonomi og stabilitet i fare, skolerne lukkede, alt kulturliv stod stille, og kun almindelige arbejdere blev respekteret.

I 1966 nærmede situationen sig borgerkrig, men Mao fik sat bremserne i, og fik situationen nogenlunde under kontrol. På 9. partikongres i 1969 blev Maos sejr slået fast, og officielt var kulturrevolutionen ovre, men i kulisserne fortsatte kampen.

Og kulturrevolutionen synes først at slutte ved "*Fire-bandens*" fald i 1976.

Fire-banden eller Shanghai-mafiaen var en venstreorienteret gruppe indenfor det kinesiske kommunistparti ledet af Maos 3. hustru Jiang Qing (Chiang Ching) samt Wang Hongwen (Hung-wen), Zhang Chunqiao (Chang Chun-chiao) og Yao Wenyuan.

Gruppen forsøgte at genoplive kulturrevolutionen, men blev arresteret 12. okt. 1976 og stillet for retten i 1980, hvor alle blev fundet skyldige og betegnet som kontrarevolutionære.

Jiang og Zhang fik dødsstraf med to års frist til at angre og dermed blive benådet.

De andre fik lange fængselsstraffe. Senere blev de dog benådet, skønt der ikke forelå noget om, at Jiang havde angret.

Jiang Qing var født i 1914 og var oprindelig skuespiller. Hun debuterede som Nora i *“Et dukkehjem”* af Ibsen. Derudover har hun haft adskillige filmroller og var fra 1934-37 gift med en filmkritiker. Efter en flugt fra den Japanske invasion blev hun gift med Mao Zedong i 1939. Hun har to døtre og virkede som skuespilinstruktør. Fra 1950 startede hun som kulturpolitiker. Indenfor Peking-operaen startede hun så småt på kulturrevolutionen allerede i 1962. Hun blev en aktiv del, da den endelige revolution startede i 1965.

I løbet af 1971-72 forbedredes Kinas udenrigspolitiske stilling sig så meget, at Kina blev optaget i FN.

Mao har skrevet talrige politiske værker og digtsamlinger fx *“Grib dagen, grib timen”* fra 1976. Mao døde 9. sept. 1976, og selv om han stadig anses for den store lærer og formand, erkendes det dog, at han også har begået alvorlige fejl.

Allerede i oktober samme år påbegyndtes hans mausoleum. Det tog 70.000 frivillige 10 mdr. at bygge mausoleet på Den Himmelske Freds Plads. Her ligger hans balsamerede jordiske rester.

Da vi ville besøge mausoleet i april 1997, var det desværre netop dagen før blevet lukket, ærgerligt, for vi ville gerne have fornemmet atmosfæren. Ubekræftede rygter fortalte, at grunden skyldtes, at hans legeme var for dårligt balsameret og derfor på opløsningens rand, så de ville lave en voksfigur af ham.

Nu døde Madame Tussaud jo desværre i 1850, men der findes vel efterfølgere, der kunne klare en sådan opgave.

Men vi så da det stærkt bevogtede mausoleum, en imponerende stor bygning til én død mand. Store mænd med mange kvinder er i historien intet særsyn. Også Mao havde et stort forbrug af unge kvinder, som jeg læste i en artikel: *“Mao havde piger under dynen uafbrudt, selv på togstationerne ventede de.”* En aktiv mand må man sige.

På Den Himmelske Freds Plads står også et monument for - Den ukendte soldats grav, obelisker er opført i 1958 og er Kinas højeste monument.

Tæt ved står også gruppestatuen - Monumentet for Folkets helte.

På pladsens vestside blev i 1959 Folkets Store Hus åbnet. Det er i sandhed et imponerende stort hus bygget i den rå sovjetiske stil. Det er her Folkekongressen mødes, der er plads til 10.000 deltagere, og 5.000 hvis det er spisende gæster.

Den store bygning overfor rummer Det Historiske Museum eller Revolutionsmuseet, der blev bygget mellem 1949-59.

På museets væg ud til Fredspladsen hænger et skilt på 5 x 9 m. Igen jord - himmel symbol. På skiltet står der "92 dage," her nedtælles dagene til 1. juli 1997, hvor Kina skal overtage Hong Kong fra briterne, noget de glæder sig til og snakker meget om.

For hvert sekund giver digitaltavlen et blib, og tiden er dermed kommet ét sekund nærmere. Vi står og forestiller os, festen der bliver her den 1. juli 1997, hvor det sidste blib udløser overtagelsen. Det må blive en fest uden sidestykke, hvor den mio. mennesker der siges at være plads til, sandsynligvis vil være her. - Og det blev en stor fest, har vi siden erfaret.

Den Himmelske Freds Plads er hjertet i Kina, det er her de store ting foregår. Det var også her, studenteroprøret i 1989 startede, et oprør der havde gæret siden kulturrevolutionen i 1965. Studenterne besatte pladsen, de etablerede deres egen radiostation, udgav egen avis, hængte bannere op, hvor de angreb regeringen for korruption.

Fagforeninger sluttede sig til og oprettede også kontor.

Men udviklingen kunne de ikke styre, for de havde ikke én enkelt leder, der kunne koordinere det spredte oprør og tage det samlede ansvar.

Resultatet kender vi, tanks rullede frem 4. juni 1989 og majede dem ned, der ikke flyttede sig, det var der ca. 400 der ikke gjorde - de døde. Billederne gik over hele verden, alle forargedes.

Vestens økonomiske bistand til Kina stoppede, samhandelen med Kina gik delvis i stå, mange boykottede, andre holdt helt op med samhandel.

Men mennesker har desværre kun en korttidshukommelse. Året efter - da kalenderen viste 1990, altså bare et år efter, begyndte tingene igen at blive normaliseret, og efter ganske få år var det hele glemt.

Med til historien hører også, at det lokale militær nægtede at gå mod studenterne og arbejderne, da de fik ordren. Så det blev militærenheder fra andre regioner af Kina, der foretog det morderiske angreb.

Det fortæller en del om hæren, som partiet ønsker at have magt over, men ikke altid har det. Hæren selv er øjensynlig også indbyrdes uenig, men den står nært forbundet med politiet.

For os danskere lyder det højst besynderligt at regering, militær og politi ikke er i fodslaw, straks tænker vi på diktatur, borgerkrig og korruption, og det er nok heller ikke uden grund.

I den nordre ende af Den Himmelske Freds Plads er Den Himmelske Freds Port på kinesisk Tiananmen ind til Den Forbudte By. Denne port måtte i kejserens tid kun bruges af kejseren.

Foran den lange røde mur med porten er der terrasselignende bænke. Det var her alle politikerne sad til parade, medens militærets styrker promenerede forbi i overbevisende stil på den brede gade, der i sådanne situationer naturligvis var spærret for al anden trafik.

Over selve porten hænger Mao's portræt, naturligvis er også det fem x ni meter, ellers ville der være noget galt. I dag må vi gerne gå gennem porten, og det er der da også en sand strøm, der gør.

I bunden af porten er der her som alle andre steder et højt fodpanel vel 15-20 cm., vi bliver høfligst gjort opmærksom på, at man skræver over panelet, idet det ikke er god skik, at fødderne rører panelet. Igen en af de mange regler om overtro. Åbenbart er det ikke noget, kun turister får at vide, for vi konstaterede, at alle udviste den største forsigtighed og med højt løftede ben forcerede porten.

Den Forbudte By er det bedst bevarede eksempel på klassisk kinesisk kultur.

I 1421 flyttede Mingkejseren Yongle ind i paladset, og frem til grundlæggelsen af republikken i 1911 har paladset været sæde for 24 kejsere fra Ming- og Qing dynastierne helt frem til den "sidste kejser" barnekejseren Puyi, der havde bestegit kejsertronen efter Cixis død i 1908. Den sidste kejser Puyi endte sit arbejdsliv som gartner i en park i Peking og døde 17. okt. 1967.

Den Forbudte By er 800 x 900 m eller 72 ha. svarende til 130 tønder land.

Der er over 800 bygninger med 9.999 værelser. Det meste er bygget i 1800-tallet, fordi brande har hærget træbygningerne. Der har her boet mellem 8-10.000 mennesker, af dem var de 3.000 eunukker, så nogen af eunukkerne har da overlevet. Stedet er opdelt i to store områder den "Ydre Gård" (Waichao), der kunne rumme 90.000 tilskuere, og de "Indre Gemakker" (Neiting), her boede den kejserlige familie, og kejseren var den eneste potente mand, der havde lov at komme indenfor.

Den største bygning er Den Højeste Harmonis Hal som kineserne kalder "Taihedian," det er her den forgyldte Dragetrone findes, hvor nytårsfesten og indsættelse af en ny kejser fandt sted. Kinesisk nytår ligger for øvrigt omkring 1. feb. beregnet efter fuldmåne.

På tagenes hjørner, der hvor taget slutter på de flotte pavilloner, slår taget et lille svaj, her er der anbragt drager og andre fabeldyrsymboler, der skal beskytte bygningen mod onde ånder. Men der er stor forskel på, hvor meget de skal beskyttes. Der er 1-3-5-7 eller 9 dyr, dette afslører nemlig, hvor fornem netop denne bygning er. Hvis der kun var 1 drage, var pavillonen lille og undselig og beregnet til de lavest rangerende personer i paladset, hvorimod 9 drager kun var tildelt de allerflotteste bygninger, og det var kun i disse kejsere kom.

I ganske enkelte tilfælde var der udover de 9 drager og fabeldyr også en prins.

De allerfornemste pavilloner er lukket for publikum, der må vi nøjes med at stå bag et gitter og kigge ind. Det var svært at komme til på grund af de mange "irriterende turister," men så kom der en gruppe kinesere, og så kunne vi se igen, - de rager jo ikke så højt op.

I den nordre ende findes Kulbjerget som kineserne kalder "Jungshan." Kulbjerget er bygget af jord fra voldgravene.

Fra Kulbjerget er der en særdeles flot udsigt over Beijing. Her kan vi også fornemme størrelsen af Den Forbudte By.

I horisonten ser vi en stupa, som er en anden form og navn for et tempel, en kuppelformet "gravhøj" indenfor den buddhistiske verden.

Efter endnu en vellykket kinesisk frokost tager vi til et fuglemarked, og der er mange fugle stabler af bure med fugle i alskens farver.

En makaber historie hører med til de mange fuglebure i Kina.

Og det er ikke kun H.C. Andersens "Nattergalen."

Mao var blevet populær, men i løbet af 1960-erne sluttede populariteten.

I Maos femårsplan fik alle besked på, at der skulle smeltes jern, til landets forventede industrielle fremgang.

Det bevirkede, at bønderne ikke fik tid til at så, med det resultat at der blev produceret endnu mindre fødevarer til den enorme befolkning med hungersnød til følge.

Ingen kender det nøjagtige tal, eller måske har man ikke lyst til at offentliggøre det, men det forlyder, at mellem 20 og 43 mio. mennesker døde af sult fra 1958 til 62.

En høj pris for det "Store Spring" fremad, som Mao havde kaldt det.

Landets fejlslagne politik skabte forståeligt nok panik. For at dække over fiaskoen fik Mao en utrolig dårlig ide, han udsendte besked om, at årsagen til landets hungersnød skyldtes, at fuglene åd al Kinas korn. Med beskeden fulgte en ordre, nemlig, alle Kinas fugle skulle slås ihjel.

Midlet skulle være, at alle i hele Kina med grydelåg skulle jage fuglene op, hver gang de satte sig til hvile, på denne måde ville de på et tidspunkt dø af udmattelse.

Kampagnen var effektiv, med grydelågsrabalder over hele Kina fandt fuglene aldrig hvile, men flygtede fra gren til gren indtil de styrtede.

Tusinder tons af fugle blev destrueret, og Kina blev næsten tømt for fugle.

Men ustraffet kan man ikke pille ved naturen, insektplager af bibelske dimensioner blev følgerne overalt i Kina. - Nu kunne grydelågene så bruges til at slå myg ihjel med.

Den dag i dag næsten 40 år efter ser vi det ganske tydeligt, der er stadig meget få fugle i Kina. Derfor er der prestige i at eje en fugl i bur, det er nærmest blevet et statussymbol for et kinesisk hjem.

På fuglemarkedet kan alt muligt andet også købes flotte blomstrende kaktus, løg til at plante i haven, akvariefisk og orm til samme, fiskestænger, tøj, sko, drager, friturestegte snacks, kaniner, katte og selvfølgelig alt i souvenir.

Der er en sand folkestrøm i begge retninger af den lange gade, imellem tætpackede fodgængere er der også cykler, der med klokken konstant fortæller deres fremkomst, men det går næppe hurtigere end på gåben.

Og sandelig om ikke også der kommer biler, de trykker bravt på hornet, folk flytter sig kun nødtvungen, heller ikke bilen kommer hurtigere frem end fodgængerens.

Men dem i bilerne ser ganske væsentlig mere fornemme ud, og man kan se, de ved det. De tillader sig også at se fornærmede og sure ud.

Der er et inferno af lyde kattes mjaven, fuglesang - dem i bure altså, gadesælgers tilråb, almindelig kinesisk gadesnak, blandet med cykelklokker og bilhorn.

Vi stopper op ved en fuglehandler, der er i fuld gang med en handel. Selv om vi ikke forstår et "kvidder" af det sagte, har vi alligevel en klar fornemmelse af sælgerens enorm rosende salgstale for den underskønne fugl, og køberens anstrengelser for at finde negative sider ved det stakkels lille kræ, en skepsis der måske kan prutte prisen et par yuan.

Handelen afsluttes, og de enes i et varmt og venligt smil og ikke mindst et dejligt glimt i øjet. Det er som at have overværet et skuespil. - - - En herlig stemning.

Men vi bliver opmærksomme på, at én ting ser vi faktisk aldrig - hunde.

Forklaringen er enkel, det er forbudt at holde hund i Beijing.

Bortset fra fødevarerbutikker "pruttes" der om priser overalt, som hovedregel skal man helst ned i halv pris, trods det sker det af og til, eller måske rettere sagt altid, at vi turister betaler mere end de lokale.

I 1927 fandt man i Zhoukoudian nær Beijing forstenede rester af den menneskelige race. Senere fund samme sted har dannet billedet af fortidsmennesket, som vi i dag kalder for "Pekingmanden," han havde stenredskaber, evnede at bruge ild og var det første opretgående menneske.

Vi er 400-500.000 år tilbage i tiden, så det gjorde jo "Neandertalmanden," der blev fundet i 1856 i Neandertal nær Düsseldorf i Tyskland til den rene grønskolling, denne 1,60 m høje,

abelignende mand er nemlig kun 13-70.000 år gammel, så vi mangler stadig *“the missing link.”*

Marco Polos historie støder man også på i Beijing.

Marco Polo var en veneziansk opdagelsesrejsende, der levede fra 1254-1324.

Han drog 1271 over land på fodrejse til Beijing sammen med sin far Nicolo Polo og farbroderen Maffio Polo, der begge tidligere havde taget turen.

Udturen tog 3½ år og foregik ad den gamle silkevej over Jerusalem, Lilleasien og Ararat-bjerget, hvor man stadig troede, Noahs Ark hvilede på toppen skjult af sne, videre over Persien med fare for røverbander, Badakhshan, Kashmir, Gobiørkenen og nåede 1. maj 1275 Kublai nord for Beijing.

Efter at have tjent Djengis Khan i 17 år forlod Poloerne først Kina igen i 1292 ad søvejen og nåede Venezia i 1295. Poloerne tjente formuer på rejserne. Der udbrød krig mellem Venezia og Genova, her blev Marco taget til fange og sad i fangenskab 1298-99.

Det var måske meget heldigt for eftertiden, for her mødte han Rustichello, der havde den sjældne evne, at kunne skrive, så han nedskrev Marcos beretning om det legendariske land i østen og den pragtfulde hovedstad. Men historien var så spændende, at den skabte undren og vantro, så de fleste troede, det var Marcos egen fantasi, der skabte oplevelserne, derfor kaldte de ham for *“il milione,”* hvilket betyder pralhalsen.

I Kina er der i dag ikke megen snak om religion, landet er kommunistisk styret, og kommunismen har tidligere fornægter religion. Men i 1982 kom der en ny forfatning i Kina, der skulle garantere trosfrihed til befolkningen. Religion har ellers været en væsentlig grund til de fleste krige og andre bataljer her på Jorden. Aldrig har man kunnet blive enig. Men i Kina har man - trods den manglende religion - evnet adskillige krige.

I 1982 kom der en ny forfatning i Kina, der skulle garantere trosfrihed til befolkningen.

I 1793 underrettede kejser Qianlong briterne om, at Kina nu var så velstillet, at de kunne sørge for sig selv. De britiske skibe blev underkastet strenge regulativer med importforbud af fx opium. Det var lidt af forhistorien til opiumskrigen.

Kina havde nemlig i mange år haft monopol på handel med te, der var så populær i England, og *“Riget i Midten”* havde alene i årene 1800-1820 tjent 10 mio. tael, en kinesisk møntenhed, i sølv på denne handel. I 1816 besluttede *“British East India Company”* at smugle større mængder af opium til Kina og kræve betaling i sølv. Kinas budgetter blev ødelagt, og i 1839 beslaglagde man 20.000 kasser opium i Canton i Sydchina. Man destruerede dem offentligt. Englænderne demonstrerede nu deres magt og åbnede Kinas porte for engelsk industri, opiumhandel og missionærer.

Den første Opiumskrig varede fra 1839-42. Briterne tvang kineserne i knæ, udlændinge skulle ikke underkastes kinesisk lov, og Kina måtte afstå Hong Kong samt åbne sine havne for opiumshandelen, der nu frit kunne udvikle sig.

I den Anden Opiumskrig fra 1856-60 rykkede engelske og franske tropper helt frem til Beijing, kejseren blev smidt ud og Sommerpaladset brændt ned til grunden.

Opiumskrigene kostede mellem 20 og 30 mio. mennesker livet. I kølvandet fulgte hungersnød. Ganske mange kinesere emigrerede i disse år - mest til USA.

Ved Versailles-traktaten i 1919 efter Anden Verdenskrig blev Kina igen ydmyget, idet de tidligere tyske områder blev tildelt Japan.

Der bygges utrolig meget i Kina, men bruges kun få maskiner. Skovl og trillebør er de væsentligste redskaber, det holder folk i arbejde. Men kvaliteten er dårlig, og vedligeholdelse er øjensynligt ikke noget, man spekulerer meget på. Alt ser meget gråt ud. Så der er bestemt store muligheder for en frisk farvehandler. Resultatet er derfor, at meget af det som er forholdsvis nyt, faktisk ser rigtig gammel og slidt ud.

Ikke mindre end 80% af befolkningen arbejder i statsvirksomheder, det fortæller ikke så lidt om det kommunistiske system, og kvinderne har meget svært ved at få lederjob.

Håndværket har store traditioner i Kina, allerede i 600-tallet opfandt man porcelæn herunder også "*den dybe tallerken*," hævdes det. Det var 1000 år før europæerne. Men ved den Gule Flod og Yangzi Floden er der fundet 7-8000 år gamle lerkar.

Jade med de mange og rige farvenuancer er Kinas kostbareste smykkesten. Der findes omkring 30 forskellige arter af jade. Yu - kaldte de denne juvel, som de mente, var krystalliseret måneskin. Man kendte jade helt tilbage til år 5000 f.v.t.

Det samme gælder lakarbejder. Lakken er en mælkeagtig saft, der siver ud af barken på kløvede laktræer. Lakken er brugt på såvel træ som læder, metal, keramik, stof og papir, og der findes utrolig mange flotte og dekorative muligheder for at få et smukt stykke lakarbejde med sig hjem.

Også elfenben kan føres tilbage til år 5000 f.v.t. Vilde elefanter var almindelige i Nordkina. De udskårne arbejder fra elefanternes stødtænder er fantastiske at skue, mange af dem er rene kunstværker, men også meget dyre. Det kan vi tage helt roligt, for det er forbudt at importere elfenben til Danmark.

Cloisonne kom til Kina fra Persien 800 e.v.t. og er altså en væsentlig yngre kunstart end de tidligere nævnte. Vi besøgte en stor cloisonnefabrik, jeg havde altid troet, at en cloisonne vase var en porcelænsvase bearbejdet med en speciel teknik for at frembringe det karakteristiske udseende. Det første var i hvert fald helt forkert. Vasen er af metal for det meste kobber, men luksusudgaven er af guld. På vasen lodder man tynde tråde også af kobber eller guld. Disse tråde danner i et flot netmønster grundlaget for decorationen. Hulrummene mellem trådene udfyldes med smeltet emalje i forskellige farver. Herefter brændes vasen i ovnen, dernæst bliver vasen poleret, og et nyt kunstværk er født.

I øvrigt betyder ordet "*Cloison*" skillevæg på fransk.

Naturligvis havde fabrikken en butik, og ligeså naturligt var der afsat god tid her.

Det resulterede selvfølgelig i, at også vi investerede i et par kunstværker.

Overalt sælges der flotte cloisonnearbejder, i forhold til de mange arbejdstimer der er lagt i varen, sælges de til meget overkommelige priser.

På fabrikken fik vi oplyst arbejdernes lønninger, der her lå noget over det normale niveau. Månedslønnen lå mellem 5-6000 yuan pr. mdr. + forskellige personalegoder, de første 1200 yuan var skattefri.

En yuan er 80 øre værd, så omregnet svarer lønnen til 4-4800 kr., hvoraf de 1000 kr. er skattefri.

Den normale indkomst for en arbejder i Kina ligger mellem 2-3000 yuan pr. måned, svarende til lidt under og lidt over 2000 kr.

Arbejderne på landet ligger i den lave ende, og arbejderne i byerne ligger i den høje ende.

For arbejdstimer der ligger om søndagen, er der et tillæg.

Den kinesiske valuta hedder renminbi, ordret betyder det "*folkets valuta.*"

Den største enhed er yuan, der også kaldes kuai, den har værdi som 10 jiao, som også kaldes mao, 1 jiao kan igen deles med 10 fen. Så let er det.

Samtlige værdier fås trods deres lidenhed i sedler, altså en seddel lydende på 1 fen svarer til 0,8 øre.

Efter at have set de rene vidundere af flotte, restaurerede og velplejede paladser, kørte vi ud til De Ling, hvor en af Mingkejserdynastiets grave lå.

Det var et stort bygningsværk helt ude på landet, men i absolut og total forfald.

Det koster enormt at restaurere paladserne, og der er slet ikke penge nok til alle, derfor må de vælge, og denne her hører altså til dem, der er valgt fra.

Det var vemodigt, men alligevel ret interessant at se den kolossale forskel. Vi fornemmede hvilke uerstattelige kulturer, der ville være gået tabt, dersom alle de gamle paladser havde lidt samme skæbne. Og sender en venlig tanke til Chou En-lai.

Da vi kører ude på landet, kommer vi til en lille landsby, vi snakker om, at det kunne være interessant at se, hvordan ganske almindelige mennesker boede.

Vores guider tager ideen op, bilen holder ind til siden, og de går ind i et tilfældigt hus og spørger simpelthen, om vi må se, hvordan de bor.

Egentlig er vi lidt forlegne, kan man det, overtræder vi ikke den private tærskel lidt rigeligt.

Heldigvis tæller vores gruppe kun 14 + guiderne så måske, for det ville nu være spændende.

Kort efter kommer Eva og Xiao Jin ud og meddeler, at vi er velkomne til at komme indenfor, men må anstændigvis ikke fotografere.

Det er en hverdag og midt på dagen. Husstanden tæller fem personer fordelt på tre generationer. Kun bedstemoderen er hjemme, de andre var på arbejde og i skole. Indvendig lignede huset nærmest en jernbanevogn på omkring 4 x 8 m. Køkken, stue, opholds- og soverum var et rum.

Tværs over rummet i den ene ende stod sengen, den var bygget som en forhøjning på ca. ½ m. Radiatoren i huset var under sengen, her lagde man i den kolde tid gløder.

Det var også på sengen, den gamle kone sad, hun så glad og veltilpas ud, som var hun helt stolt over at være centrum. Flere af os fik lov at sætte os ved siden af bedste, her var der dejligt lunt, så vi oplevede, at systemet fungerede, for der var også lunt i rummet, skønt bidende koldt udenfor. På sengen lå et par tæpper.

Udover sengen var der et bord, på den stod en vase med plasticblomster, en skål med småting og et par billeder af familiemedlemmer.

På et kommodelignende møbel stod et lille men gammelt tv-apparat, vi får at vide at 16 % af husstandene i Kina har tv.

På et jernstativ stod "*badeværelset,*" et vandfad i stil med dem vi kendte fra pige- og karlekamrene i halvtredserne.

Væggene var pyntet op med farvestrålende billeder klippet ud af ugeblade og opsat på væggen med tegnestifter. Derudover var der endnu flere billeder af familien, bl.a. et bryllupsbillede, hvor bruden var i hvid kjole. Senere fik vi forklaret, at til bryllup var bruden altid i rødt, men

når parret skulle fotograferes, skiftede bruden til hvidt for at vise velstand som i *“det rige vesten.”* Billedet blev flankeret af palmer og forskelligt glamour i plastic. Til begravelse derimod klæder man sig i hvidt. Bryllup og begravelse var for øvrigt de eneste sammenkomster, hvor det af politiske årsager var tilladt at samle mere end 30 personer. Gulvet i rummet var belagt med fliser - omen meget ujævn. Vinduerne mindede mest om staldvinduer. Et andet bord med to kogeapparater udgjorde køkkenet, ovenover hang ganske få køkkenredskaber som grydeskeer, knive og gafler. Under bordet stod gasflasken, og der lå et par gryder. Udover dette alrum var der et noget mindre rum, vi skulede kun derind, det lignede en mellemting mellem et pulterkammer og et bryggers.

Jordloddet, der hørte til huset, var ikke meget mere end ca. 15 x 30 m. Her dyrkede de mange forskellige slags grøntsager, jorden blev udnyttet til det yderste, for der var kun en ganske smal gangsti, der førte ind til huset. Det hele var indhegnet af et ca. 2 m højt stendige med pigtråd i toppen. Langs diget lå der forskellige former for brændsel som kvas og pind. Og rimeligvis til hegn eller til reparation af huset lå der bambusstænger, stolper og brædder. Der lå også lidt redskaber som hakke, skovl og kost. Der herskede en rimelig orden såvel inde i huset som i haven. Da vi forlod den flinke dame, betænkte vi hende med nogle juan, og vi følte virkelig, at hun blev meget glad.

Men landsbyen i øvrigt så farlig ud, det flød overalt med affald og plastic. På vejen hjem til hotellet var vi igen på restaurant. Der er trods mørkets frembrud stadig en sand strøm af cykler og biler. Pludselig slår det os, der er ikke en eneste cykel, der har lys på, vi kigger og kigger, men nej. Også kun et fåtal af bilerne kører med lys, og busserne, som der er rigtig mange af, har aldrig lys på. Vi er meget forundret. På spørgsmålet om hvorfor, får vi det lakoniske svar: *“Det er ikke nødvendigt med lys, vi ved godt, hvor vi skal hen.”*

På restauranten fik vi det traditionelle kinesiske måltid. Maden var også denne gang velsmagende og varieret, og vi konstaterer for hver dag, at det går fremad med pindene. Da vi kom til vort hotel, gik de fleste af os ned i restauranten, hvor vi hyggede os med kaffe og øl efter forgodtbefindende og underholdt hinanden med historier.

Da man jo ikke gerne sætter sit lys under en skæppe, brillerede jeg med at fortælle, at Hanne og mig gik til morgensvømming kl. 6 blev der understreget. Jeg fandt ingen grund til at nævne noget om, at jeg kun tog med for ikke at *“tabe ansigt.”* Bemærkningen indhøstede da også anerkendende ja næsten beundrende blikke, - fornemmede jeg. Indtil Bente sagde, at Niels han var vinterbader. De fører sig frem de *“københavnere,”* straks blev jeg ekspederet over på skyggesiden, hvad er en morgensvømmer imod en vinterbader. Jeg ville vide, hvor langt man svømmede ud, og svaret lød: *“Vi vender, når vi kan se Sverige.”* Bente kunne imidlertid godt se, at jeg var slået helt groggy, så hun pyntede lidt på det ved at sige: *“De kravler i, men springer op.”*

Megen morskab skabte det, da vi opdagede, at der på maddisken fortsat var julelys med nisser som dekoration, og det selv om vi var i april.

Lidt provokerende stillede jeg juledekorationen frem på en særdeles fremtrædende og iøjnefaldende plads.

Seriøse diskussioner blev der selvfølgelig også plads til.

Alle var vi lidt forundrede over, at vi kalder kineserne for "*den gule race*," for i virkeligheden er de faktisk ikke så gule, som vi troede.

I vores skoletid hørte vi meget om pigebørnene, der blev tvunget til at gå i små sko, fordi små fødder var nødvendig for at være attraktiv og for at tilhøre den fornemme del af befolkningen. Fakta var, at man ikke nøjedes med at presse fødderne i små sko, nej, man brækkede fødderne. Det har været ganske forfærdeligt. Heldigvis er det så mange år siden, at man er i tvivl, om hvorvidt der stadig lever kvinder med "*tre tommers gyldne linjer*."

Dagen er nu oprundet, hvor vi skal opleve det, Kina er allermest berømt for, og det vi har set frem til med den allerstørste spænding Den Kinesiske Mur.

Byggeriet startede omkring 700 f.v.t., det fik vi i hvert fald at vide. "*Lademann*" fortæller ganske vist, det var i 300-tallet f.v.t. og i "*Rejsen rundt i Kina*," står der 400-tallet f.v.t. Forståeligt nok er det med den afstand svært at afgøre, i alle tilfælde er det mere end 1000 år før Danevirke, den 30 km lange forsvarsvold vi danskere er så stolte af, og som vi indtil for nylig troede, var dronning Thyras værk i 800-tallet, men som en kulstof-14 analyser har bevist er fra år 725.

Den Kinesiske Mur startede som en jordvold, beregnet til forsvar mod angreb fra de nordlige barbariske stater. Op til 1600-tallet er der bygget på den og efterhånden i sten.

Den er omkring 6 m bred i bunden og 4 m bred foroven, her er der ved begge sider et gelænder, der mod eget land mod syd er omkring én meter høj, men mod nord er gelænderet op mod to meter og naturligvis med skydeskår. Murens højde varierer alt efter terrænet fra 7 til 16 m.

Muren siges at være 6.000 km lang, ja nogle steder læses 6.700 km. Det hedder, at soldater og bønder fra alle egne af landet blev tvunget til at tilbringe flere år af deres liv med at bygge denne "*Mur på ti tusind li*," og en li svarer til 500 meter. Muren er så lang, at den ikke ville kunne ligge udstrakt i Europa, ingen kender dog dens nøjagtige længde, men den er ubetinget Jordens største bygningsværk. Det fortælles, at der er brugt så mange sten til muren, at de ville kunne nå fem gange rundt om Jorden ved ækvator. Det passer dog ikke, når nogen påstår, den kan ses fra Månen, men den kan ses fra satellitter i det ydre rum. Den snor sig fra Chihlibugten ved Det Gule Hav til den vestlige del af Gobiørkenen. Den lige vej målt på kortet er ikke nær så lang, for Muren snor sig op og ned og ud og ind og altid langs bjergtoppene, for her gav det det bedste forsvar.

Jeg vil her undlade at komme ind på Valdemarsmuren vores fire km lange berømmelige mur ved Danevirke fra 1100-tallet, den gør sig ikke rigtigt i selskabet her.

Nu skal man huske på, at der altid har boet så mange mennesker i Kina, at når en konkret opgave skulle løses, så satte man blot 1 mio. mennesker på, og så blev opgaven løst.

Rigtig mange har måttet betale med deres liv for at få de kolossalt tunge klippeblokke løftet op ad de stejle skrænter. Men trods det, at mange mio. mennesker har arbejdet på Muren gennem adskillige århundreder, så har Muren aldrig militærisk været i brug eller vist sin berettigelse.

Men den er blevet en enorm turistmagnet i vore dage.

Vi besøgte Muren ved Mutianyu, der her ligger i 2000 meters højde, hvor vi kom op med tovbane, til en bidende kold vind. Beklageligvis var det netop denne dag tågedis og regnvejr, så ud over at vi måtte acceptere kulden, var det også meget begrænset, hvor langt vi kunne se. Det var meget uheldigt, for man fortalte os, at der ikke havde været regnvejr siden efteråret. Til turen havde vi en picnickurv med, tanken var, at vi skulle indtage en "murfrokost," men grundet det regnfulde vejr nødsages vi til at indtage den grillstegte kylling, pommes frites, øl og cola, frugt og kage i bussen.

Et lækkert måltid der ville have scoret en ekstra stjerne med en mere storslået udsigt.

Vores kinesiske guide Xiao Jin sang et par sange for os under køreturen herop både på kinesisk og russisk, melodier vi i forvejen kendte.

For sin gode stemme indhøstede hun fortjent bifald.

Nogle stykker af os tog på vores "fridag" nogle dage senere igen en tur til Muren.

Det var et rigtig godt valg. Vi aftalte med en taxichauffør, at han skulle have 420 yuan, hvad der svarer til 336 kr. for turen iberegnet den tid, han skulle vente, indtil vi igen efter vores valg ville tilbage. Et meget rimeligt beløb for en tur på tæt ved 200 km der tog det meste af dagen. Starten var tidlig morgen, hvor solen skinnede fra en skyfri himmel.

På vejen ud så vi et sted en bondemand, der havde bøfler foran sin plov.

Vi kom også til at tale om, at vi aldrig så de runde kinesiske rishatte, som vi kendte så godt fra kinesiske billeder, men enedes om, at de nok hørte mere til i varmen i det sydlige Kina.

Denne gang havde vi valgt at se Muren ved Badaling, der ligger 80 km udenfor Beijing, det er det sted ved Muren, hvor der kommer flest turister, måske fordi den her er særlig flot.

Der var en lavine af mennesker, alle nødsages vi til at passere utallige souvenirboder på vej til Kinas symbol - Muren.

Der er mange trapper for at komme op på Muren.

Kort efter starten af vores vandring på Muren kom en deling soldater, der sammen med civilklædte sikkerhedsvagter pakkede en fornem delegation af ægyptiske toppolitikere ind.

Vi blev høfligt men bestemt bedt om at træde til side, så det fornemme selskab kunne passere. Vore øjne stod på stilke - fine mørklødede folk med sort moustache. Sadat med følge, nå nej han blev vist skudt i 1981. Men fornem ser de i hvert fald ud og med det militære opbud, kan de næppe være helt betydningsløse.

Nå, vi synes nu også, vi er ret betydningsfulde, så vi tripper pænt efter. Der er en enkelt dame med i det fine selskab, hun ligner dronningen af Saba i elegant lang grøn kjole og fint opsat hår, flot som en prinsesse, men ser dog lidt træt ud. Efter få hundrede meter ser vi tydeligt, at hendes kondi ikke er gearret til en murvandring. Mange steder er der stigninger, hvor stigningen er mest kraftig, er der trapper. Ja, et enkelt sted var trappen så stejl, at jeg kneb øjnene sammen og holdt krampagtigt fast i gelænderet, værst var det, da det gik nedad.

For hver 20 meter gør følget holdt, "dronningen" læner sig til gelænderet med skydeskår og pruster som en kamel, der netop har passeret Gobi.

Nu ligner hun knap så meget en virkelig prinsesse, situationen virker næsten pinlig.

Vi ser da også, at soldater og sikkerhedsvagter undertrykker et smil. Nu er det os, der høfligt men bestemt beder den fornemme delegation om at træde til side - i hvert fald i tankerne, så vi kan passere. Men lidt knejser vi da med nakken, da vi høfligt bukker for "dronningen" på vores videre vej ud ad de 6000 km. mod vest.

På Muren er der bygget små tårne, de er placeret med netop den afstand, der gør det muligt ved hjælp af synet at kommunikere fra tårn til tårn. På den måde telegraferede man tværs over Kina. Der er 10.000 tårne langs Muren, det tog to døgn for en besked at tilbagelægge strækningen, det synes vi lyder af meget, for i dag taler vi om to sekunder næsten uanset afstand.

Men så skal vi have i erindringen, at dengang var den hurtigste budbringer hesteryg, og 6000 km på hesteryg i bjergegne.

Herre jemini! - - - det klarede vist kun af Pegasus.

Vi gik så langt, det kunne tillades, for efter få km stoppede Muren, dvs. den restaurerede del af Muren. Stedet lå meget højt, vejret var som sagt klar solskin, så vi kunne se så langt øjet rakte, et utroligt flot og meget betagende syn – der svært lader sig beskrive.

De fleste har vel set storslåede billeder fra sceneriet, hvor Muren snor sig som Midgårdssormen langs bjergtoppene. Det allermest interessante var næsten at se endnu længere mod vest, der hvor Muren lå urestaureret hen.

Århundreders - nej årtusinders erosion havde sat sit præg, vel var det måske knapt så storslået og flot, men til gengæld var det historiske tankespil endnu større. Det er strengt forbudt at kravle ud på den urestaurerede del af Muren, og kan medføre strenge bødestrafte.

På vejen tilbage til hotellet gav taxichaufføren den "*hele sømnet.*" Han følte sikkert, at han havde ventet længe nok på de "*stornæsede*" europæere.

I hvert fald overhaler han venstre eller højre om efter behag og allerhelst i svingene, føler vi.

På et tidspunkt snor vejen sig ned af et bjerg, i et venstre sving med fuldt optrukne streger i midten, overhaler han en forankørende, vi beder til Buddha, Allah og alle de guder vi i vores angst kan komme i tanker om, det hjalp, mirakuløst kom vi hjem i god behold.

Mange gode oplevelser har kulturen givet os, men vi vil nok betegne oplevelsen af Muren som den største, den vil altid stå som et utroligt flot billede på vores nethinde.

Kalligrafi består af tegn, der hver for sig udgør en stavelse.

Ordet er græsk og betyder skønskrift, og det er virkelig skønskrift, malet med pensler af kaninhår eller hvis det skal være rigtig fint med mårhårspensler.

I Kina har kalligrafi fået en etisk og filosofisk betydning og betragtes som en højtstående og selvstændig kunstart, der vurderes som grundlaget for malerkunsten, og som en højere kunstart end denne. De fleste af de malerier, vi ser, er også dekoreret med kalligrafi, det kan være et digt, maleriets navn, datering eller blot kunstnerens underskrift.

Overalt kan man købe disse små kunstværker for 10-20 yuan, og det gør vi så.

Det skrevne ord er for kineserne vigtigere end det talte.

Bogstaverne stammer fra et piktografisk system en billedskrift i lighed med hieroglyffer, systemet repræsenterer ikke bare lyde, men også meninger. De ældst fundne piktografiske tegn er over 4000 år gamle, de findes på skildpaddeskjold og på skulderblade af dyr, de såkaldte orakelben. Det er for det meste billeder om vejret, høsten og krige. Efter at billederne var skåret, blev de kastet på bålet, og oraklet blev tydet efter de revner, der opstod efter heden. De ældste bøger blev skrevet på bambusstrimler og hæftet sammen nærmest som et rullegardin.

Det var omkring 400 år, før Gutenberg i 1450 opfandt bogtrykkerkunsten.

Det forklarer også, hvorfor man i gamle dage skrev fra top til bund og fra højre til venstre.

Det forventedes, at studerende og embedsmænd kunne skrive et digt til en hvilken som helst lejlighed. Og alle piger og voksne kvinder der kunne fremsige digte med ynde, var sikre på det modsatte køns beundring.

Har du lyst at læse mere om de historiske kinesiske forhold, kan anbefales den kvindelige amerikanske forfatter Pearl S. Buck (1892-1973).

Hun har tilbragt sin barndom i Kina og været universitetslærer i Nanking 1921-31.

Pearl S. Buck har skrevet flere romaner, der alle viser forståelse for og kærlighed til det kinesiske folk. "Østenvind-vestenvind" (1929), "Den gode jord" (1931), "Dragesæd" (1942), "Mandala" (1970), "Kvindernes Pavillon" (1949) og "Den sidste kejserinde."

Pearl S. Buck fik Nobel- prisen i litteratur i 1938.

En barsk oplevelse af Kina får man også ved at læse Jung Changs roman "Vilde Svaner."

I Badaling besøgte vi Minggravene, her ligger 13 af de 16 Mingkejsere begravet, beskyttet af bjerge mod nord, øst og vest.

Vi kom ind i bunden af dalen og gik gennem "Ånde alleen" eller "Åndevejen." Langs den lange alle er der en æresport af vagter alle udhugget i sten, 12 mennesker civile og militære og 24 dyr løver, heste, kameler, elefanter, fabeldyr og skildpadder som er symbolet på langt liv.

Når kejseren døde, var det skik, at kejserinden og nogle udvalgte konkubiner blev begravet levende sammen med den døde kejser.

Der er ikke særlig stor respekt om det enkelte individ i Kina, et menneskes værdi sættes ikke til mange yuan. Det er også meget svært at komme frem i samfundet.

Hvis man ikke er født til det, må man nødvendigvis have "forbindelser."

Befolkningen har ingen rettigheder, hvad der altid påtales i tvistigheder.

Kineserne er glade, hvis blot de har varme, mad, familie, fred og et tv.

Men i bund og grund fornemmer man, at de vist alle inderst inde er lidt bange.

En af de gode ting ved vores tur var, at der var indlagt mange besøg, der fortalte om kineserne og deres liv.

En dag var vi på Kokkeskolen. Det er en slags Efg-skole, hvor de unge mennesker efter 9 års skolegang som 15-16-årige kan komme ind.

Men det er ikke alle beskåren, for de skal betale 1300 yuan om året, hvad mange familier ikke har råd til. Til gengæld er alle sikker på at få arbejde efter uddannelsen, hvis de består.

Der er 1300 studerende på skolen, der undervises professionelt af en stab på 140 inklusive de administrative medarbejdere.

Der er fire uddannelsesmuligheder på skolen:

1] Kokkeuddannelse hvor de lærer både om kinesisk- og vestlig mad

Disse elever må ikke være for tynde

2] Hoteluddannelsen enten til administrativ hoteldrift eller som tjener

Disse elever må ikke være for tykke

Disse to første uddannelser er forbeholdt mænd

3] Beautysalonuddannelse til hår- og skønhedspleje

4] Bager

De studerende skal udover de faglige fag lære kultur, engelsk, kinesisk og matematik.

De skal gå på skolen i to år og derefter et år i praktik, før de kan bestå.

I gården var et større hold unge mennesker piger og drenge imellem hinanden i gang med gymnastik, eller måske rettere sagt eksercits samt undervisning i stafetløbsskifte. Vi spurgte, om det var normal undervisning. Svaret var ikke bare ja, men - ja selvfølgelig, og det var ret tydeligt, at de var forbavset over, at vi kunne spørge så dumt.

Angående mad så siges det, at kineserne spiser alt:

alle dyr undtagen mennesker
alt der kan flyve undtagen flyvemaskiner
alt der kan svømme undtagen skibe

Og meget galt er det vist ikke, for der går ikke meget til spilde.

De tænker også økonomisk, for alle retter der bliver tilberedt af kød, fisk og grønt skæres i små stykker, det reducerer koge- og stegetider væsentligt og sparer dermed meget på energiforbruget, der overvejende er flaskegas.

Når du så tænker på, at der er 1,2 mia. mennesker, så bliver det virkeligt til noget.

En anden årsag til de små stykker er naturligvis også, at alle bruger pinde, det har de gjort i århundreder, og dem skærer man altså ikke ret godt med.

Hver egn har sine specielle madskikke. I det sydlige og frugtbare Kina er kosten mest varieret, fordi man her har et større udbud af råvarer. Her bruges også meget krydret mad, maden er "la" og "ma," hvad der betyder stærk og brændende.

I det østlige Kina er den sødlige mad mest fremherskende, og her spises der meget fisk.

I Beijing området læses der, at man spiser mange nudler og pastaretter og ellers kejsermad, og det er jo nærliggende, da det var her kejseren boede.

Men "paladskøkkenet" serverede mest de retter, som næsten kun kejsere havde råd til.

Ja, og så har Beijing jo pekinganden, som vi ikke må glemme.

Vores oplevelse var, at vi spiste meget varieret og meget godt.

Der er fire ting, der betyder noget for maden i Kina, og her tænker hele landet ens, det er farve, design, lugt og smag, og så skal det hele være i balance.

Den restaurant vores guide har valgt i aften, blev den, der til nu har serveret det bedste mad.

På den runde drejeskive tæller jeg 20 fade med hver sin ret.

Det er et rent puslespil for de smukke unge piger, hver gang de kommer ind med nye fade at få dem placeret. Vi ser, at de nyder vores livlige snak og beundrende blikke, hver gang et nyt fad sikkert bliver placeret i systemet, som var det et korthus. Denne gang er samtlige retter lækre og velsmagende, og vi mener bestemt, at vi smagte dem alle.

Der ses store fremskridt med de før så stridbare spisepinde.

Pludselig kommer vi i tanker om, at brød det får vi aldrig til de kinesiske måltider.

Eva havde til aftenens menu købt en flaske blomstervin, vi skulle smage. Det var en særdeles mild, meget blomsterduftende og sød vin. Drikkelig, men ikke en vi ville forfalde til.

Vi undres meget over, at guiden blot hev en flaske vin op af tasken, og frejdigt bad servitricen om en proptrækker og 16 glas til selskabet. Og så kostede det ikke en "jante" ekstra.

Men vi blev belært om, at det er en helt normal fremgangsmåde i Kina, og der var da heller ingen sure miner desangående.

Efter sådan en god middag er vi vant til at sidde og hyggesnakke en rum tid. Det gør man ikke her, når man er færdig med at spise, så går man. Ikke noget med at sidde og hygge sig i flere timer over en god middag. Det syntes vi faktisk, der var meget synd, når snakken gik så godt.

Efter den gode middag sluttede aftenen med opvisning af akrobatik i en teatersal med plads til 1000 tilskuere. De optrædende var overvejende helt unge og børn, der viste deres færdigheder i akrobatik, jonglering og cykling. Et festligt og flot show der varede 1½ time.

Den følgende dag startede med et besøg på Peking-operaskole. Skolen havde i år 40-års jubilæum, i den anledning havde de lavet et prospekt, som de gav os. Peking-opera er ikke opera, som vi kender opera. Det er en 150 år gammel stilart en krævende blanding af akrobatik, jonglering, cirkus, dans, mimik, pantomime, dialog, musik og sang. En af skolens lærere fortalte om skolen, og vi fik lejlighed til at stille spørgsmål. Det går helt fint med det kinesiske. Nå nej, det var jo de kinesiske spisepinde, det gik helt fint med.

Skolen var bygget i 1952, det så den bestemt ikke ud til, der har sikkert ikke været ofret 1 yuan på den siden 1952. Malingen skrællede af, lamper hang løse i den treetagers høje bygning, der mest mindede om en miniudgave af B&W efter forfaldet. Indenfor var det ikke spor bedre, de nøgne rum lignede en mellemting mellem en svinestald og et maskinværksted. Måske kan der slet ikke fås maling eller spartelmasse i Kina? I bygningens trappeopgang stod der på hver afsats en elev som vagt. Hun, for de var alle piger, stod i almindelig militærisk vagtstilling med let spredte ben og hænderne på ryggen, og holdt øje med, hvad der foregik på gangen. Ingen af alle de der for forbi hende op eller ned ad trappen, vekslede hun et ord med, selv om det var hendes skolekammerater.

Vi fik her en oplevelse af det kinesiske folks militante opdragelse, eller burde vi kalde det angst. Eleverne, der optages, er 10-12 år gamle, studietiden er 7 år. Der er 270 elever på denne skole, og til nu (1997) har skolen uddannet 3000. Der er mange ansøgere til skolen, selv om det kun er den velhavende del af befolkningen, der har økonomisk mulighed for, at deres børn kan gå her. Alene det at eleverne er hjemme i weekenden, giver nogle transportproblemer. Kun en ud af ti ansøgere kommer ind, de vælges ud fra økonomisk mulighed, udseende, stemme og interesse. Skolens leder er en af Kinas kendteste operasangere.

En kvindelig lærer kom med nogle børn, der skulle optræde til ære for os. Hun var professor og leder af denne årgang. En lille pige var klædt ud som en gammel kone, hvad også hendes mimik antydede, ja selv hendes sangstemme gengav en gammel kone, virkelig dygtigt lavet. En dreng var klædt ud som soldat, og hans militante fremtoning lod os ikke i tvivl. Netop da han trådte ud af rollen som soldat, så vi forvandlingen i hans ansigt og afspændingen i hans krop, vi var mildest talt forbavset. Herefter så vi to piger, der agerede generaler. De kom med stolte sejlende bevægelser gennem rummet. En velfortjent klapsalve honorerede de unge skuespillere. Vi var noget forbavsede over deres kunnen, ikke mindst med den miserable materialistiske baggrund. Så vi kan kun spørge os selv, hvad den materielle baggrund egentlig betyder.

Efter denne kulturelle oplevelse går turen igen ud i folkelivet.

Denne gang er målet et silkemarked i en fin større butik, der netop havde silke som deres speciale. Igen købes der ind. På 2. sal hvor de solgte silke i metermål, var der ni ekspedienter, men indtil vi kom ikke én kunde. Lidt omsætning gav vores besøg da, men set med vestens øjne var det ufatteligt uproduktivt.

Imidlertid finder jeg al det tøj ret kedelig, så jeg går ud og studerer folkelivet.

På fortovet sidder mælkeemanden ved sin cykel, foran på ladet har han butikken tre kasser fyldt med mælk i små ¼ liter plastposer, - så jeg rigtig - ja ¼ liter, - som han sælger til de lokale forbipasserende.

Der er ikke noget med køl, nej, han sidder endda på solsiden, for her er mest varmt.

Ejendommeligt ser det ud, men forklaringen er, at kineserne drikker ikke mælk, de bruger kun mælk til madlavning og kun ganske lidt.

På det modsatte fortov har en anden cyklist sin butik. Lokalet er også cyklens lad, hvorpå der står en plade med en mængde beslag, her hænger alverdens dippedutter, han er cykelsmed.

I øjeblikket er han ved at smøre et par pedaler for en ventende cyklist.

Han har sikkert en strålende forretning for med alle de cyklister i Kina, må der bestemt være et enormt behov for cykelsmede.

Lidt længere henne sidder en skohandler og skomager. Hans butik er også cyklen. Han viser sit udbud på et tæppe, medens han ihærdigt tumler med nålen i en gammel træet sandal. Efterhånden er vores trup samlet i den lille bus. Og så af sted til næste marked.

Denne gang er det byens nyeste Hong Qico Marked, et stort center med et utal af små forretninger indenfor stort set alle varekategorier. Specielt mange med perler og antikviteter.

En del af os får endnu mere til kufferten, nå ja - perler fylder jo ikke så meget.

Der er en utrolig dårlig luft i centret. Som alle steder er der masser af ekspedienter.

Skal du have hjælp, må du vække dem, for flere af dem sidder ved disken og sover, ikke bare blunder, nej sover dybt, som var det et lysbilledforedrag med slukkede lanterner.

For det meste lader vi dem sove, så kan vi i fred og ro studere varerne.

Omkring centret er der et jammerligt rod, om det er fordi, de endnu ikke er færdige, eller fordi sådan ser det nu altså ud, ja - det spørger man sig selv om.

Cykelparkeringen udenfor tæller med et rimeligt gæt 1000 cykler, og det må være noget af et puslespil at finde sin egen cykel igen, for der er absolut ingen system i rodet, de ligger, som man siger i en bestemt uorden. Fristende må det være bare at bruge det "*forhåndenværendes*" princip. Udenfor står taxi og cykeltaxi i stort tal og venter på bid.

I forretningerne går man nogenlunde i fred, men på gaden - Herre jemini!

På de få hundrede meter vi må gå på fortovet til bussen, bliver vi overfaldet af mindst 50 gadesælgere, det skyldes nok, at vi lugter langt væk af turister - ja - og så næserne.

Postkort, lightere, pandabjørne, fingerkugler, drager, ja sågar badevægte. Stort set alt mellem himmel og jord skal man være forberedt på.

Netop på denne tur lurede jeg på afstand et system af, der ofte bruges, når turister er i farvandet. En sælger, der i dette tilfælde havde to flotte udskårne dragehoveder i træ, var i en voldsom "*pruttehandel*" om en af disse med en kunde, som skulle vise sig at være hans

makker. Prisen de sloges om lå et godt stykke over det normale prisleje, men det aner den naive turist jo intet om. Vores gruppe nærmer sig, en af selskabet får lyst at lytte med, pludselig er det ham, der er i centrum. Han prutter på livet løs og er helt stolt over, hvor langt han har fået prisen ned, og han slår til med store armbevægelser og jubel, som havde vi vundet over svenskerne i fodbold.

Øjeblikket efter ser jeg dragehovedets sælger sætte sig på bagagebæreren på makkerens cykel holdende det andet dragehoved, mens de højlydt griner. Virkelig et festligt syn.

Nu er jeg ikke meget for at afsløre, hvem der blev ejeren af dragehovedet, men kære læser at han er "køvenhavner" kan vel næppe undre.

Så for at holde os på den neutrale sti kan vi jo bare kalde ham for - Jens.

En dag senere går nogle af os igen på besøg i Hong Qico Marked, vi må jo gøre en indsats for at få fyldt de kufferter.

På en lang promenade, vel omkring 100 meter tæt ved centret, sad gadesælgerne, hvoraf mange var handicappede. Der sad vel én sælger for hver 2-3 meter. Foran sig på fortovet havde de hver især på et klæde, der var ca. 1 kvadratmeter, lagt deres varer lightere, kamme, børster, smykker, små cloisonne ting, pandabjørne og 1000 andre ting.

Pludselig hører vi et pift, i samme sekund ser vi samtlige springe op samtidig med, at de trækker i en snor, der pludselig forvandler klædet til en pose, hvori hele varelageret dratter ned. Årsagen var, at en politipatrulje havde vist sig i horisonten, og da den form for handel ikke var tilladt netop her, havde de i hver ende af gaden en udkigspost i bedste militærstil, der med en fløjte gav et pift fra sig, når faren nærmede sig.

Hele sceneriet tog næppe 5 sekunder, før de alle lignede almindelige fortovsfodgængere. Men der gik ikke mange minutter, efter at politipatruljen havde passeret, før klæderne med deres varer igen lå fristende for vore øjne.

En anden pudsigt ting vi bemærkede, var at rigtig mange af gadesælgerne igennem lang tid sad på hug på flad fod, som var det en hvilestilling for dem.

Senere - da vi var blevet opmærksom på dette lille fænomen, så vi ofte mennesker sidde på hug. En dag så vi to mænd sidde ved et stoppested ude på landet, de ventede på bussen samtidig med, at de ganske afslappet sad på hug og delte to øl.

Jeg har forsøgt denne form for afslapning, efter et minut var det alt andet end afslappende.

I bussen holdes der krampagtigt på vore "faste pladser." Helt galt går det en dag, hvor Thyge har snuppet Jens' plads, men da Jens er mere "køvenhavner" end Thyge, plejer han aldrig at have "taleproblemer." Men i dag er han stum - uforståelig, men får dog fremstammet:

"Hvordan kan man tillade?" Hertil svarer Thyge: "Det var faktisk min kone, der foreslog det." Latteren vil ingen ende tage, og Jens den stakkels "køvenhavner" sætter sig pænt og artigt ved Anne-Grete, det var så hendes offer for morskaben.

Jo - den lille flok kom hurtigt til at kende hinanden.

Efter at vi var kommet tilbage til hotellet og fået støvet skylllet af, mødtes vi i restauranten, hvor aftenens måltid skulle serveres. Selvfølgelig også kinesisk mad det var vi ikke kede af, men den kunne dog ikke leve op til middagen, vi fik aftenen før. Vores guide har denne gang investeret i en flaske lokal snaps som en ekstra appetitvækker. Eva beder frejdigt om 16 snapseglas til selskabet. Nu synes vi også, det er i helt i orden.

Men vi havde jo heller ikke endnu smagt snapsen, og undskyld Eva at jeg angriber dit initiativ som mundskænk, men den smagte afskyelig en mellemting mellem udtjent blomstervand og spildolie, utroligt, men en enkelt tog to gange, han var ganske vist "københavnner."

Eva udråbte en "ganbei," som er det kinesiske ord for skål, og samtidig er det en opfordring til at tømme sit glas, - se det var en alvorlig sag. Som bevis herpå skal man vende bunden i vejret, når man sætter sit glas. Der var ingen levende potteplanter i nærheden, så jeg "glemte" at tømme glasset.

Efter middagen skulle vi opleve den ægte Peking-opera i teatersalen på hotellet, hvor vi boede. Det var en god disposition først at have besøgt opera-skolen og hørt om Peking-operaens historie. Dermed forstod vi lidt mere af begivenhederne på scenen om baggrund, kostumers, rekvisitters og farvers betydning. Handlingerne i Peking-operaerne er bygget op over gamle fortællinger fra Kinas historie, fra folkeeventyr, sagn eller klassisk litteratur. Der sondres mellem civile skuespil og militære dramaer samt komedier og farcer. Tidligere blev alle kvinderoller spillet af mænd. Symboler spiller også her en stor rolle, hver type maske har sin betydning, og specielt har dragtens farver stor betydning:

rød: loyal, retskaffen og tapper

sort: stærk, venlig, ærlig og lidenskabelig

hvid: snedig og ondskabsfuld

blå: himlens farve, arrogant, dristig og brutal

gul: kejserens farve ellers som blå, men mere svækket

grøn: upålidelig

orange og grå: alderdom

Det kinesiske publikum læser alle disse og mange flere symboler.

Det er mest de ældre, der går i Peking-opera, man har svært ved at få de unge i tale.

Vores gruppe var placeret klods op ad senen, vi sad ved borde, hvor der var serveret te, snacks, kager og bananer. I vældig god tid var vi mødt op, så der var ikke mange i teatret.

Niels benyttede lejligheden til at gå op på scenen, hvor han snupede et par billeder af os.

Naturligvis begyndte vi at klappe af ham, og de få tilskuere der var kommet foruden os, gjorde os naturligvis selskab.

Da forestillingen begyndte klappede vi, men det var der ikke mange der gjorde i den store sal.

Der var heller ikke pinlig tavshed under forestillingen, som vi kender det i Danmark, nej, der pludres lidt overalt, mens de iagttager farver og bevægelser og læser forestillingen derudfra.

De optrædende var dygtige og i utrolige flotte dragter, jævnlige klappede vi, når særlige færdigheder var præsteret, men det var kun en gang imellem, vores applaus fulgtes op af andre i salen. Musikken til operaen bestod af violiner med to strenge, mundharmonika, måneguitar en art lutinstrument, lut, trommer, klokker, skåle og kastagnetter.

Og hold så fast, der findes 3.300 teatergrupper i Kina, og de beskæftiger 220.000 mennesker.

"*Interkontinental breakfast*" kaldte de vort morgenmad på hotellet, det var ikke speciel spændende, men vi fik da brød til.

Efter det lurede der endnu flere kulturchok.

Vi skulle på hospitalet, ikke fordi nogen var syge, nej, vi skulle opleve deres system.

Hospital og apotek lå i samme bygning, først kom vi ind i apoteket, det var et rum på ca. 6 x 8 meter. I midten stod et bredt bord næsten så langt som rummet, på begge sider af bordet langs væggene stod skuffereoler med et hav af skuffer i alt "988," med alverdens forskellige tørrede medicinske ingredienser.

Fra planteverdenen var der tusindvis af forskellige tørrede planter, rødder, bark, grøntsager, krydderurter, krydderier, blomster, bær, frugter og svampe.

Fra den animalske verden indtørrede insekter, orme, biller, tusindben, græshopper, tudser, slanger, æg, søheste, fisk, blæksprutter, aber, skildpadder, gekkoer, flagermus og forskellige dele fra større dyr som fx indtørrede testikler, penis, arme og ben. Der var fårehjerter, hundenyrrer, kohaler, hjortegevirer, abegaldesten, næsehorns horn og masser af andre sjove ting. Alt sammen i tørret, ristet eller konserveret tilstand.

Derudover var der også mange forskellige kemikalier.

Det kinesiske leksikon for helbredende produkter er på 2700 sider og rummer 5.767 forskellige stoffer, så emnet synes udtømmeligt.

Omkring bordet vimsede en halv snes kittelklædte farmaceuter rundt, gennem en luge fik de stukket en recept i hånden beregnet til netop denne patients sygdom. Så lagde de et stykke brunt papir ud på bordet ved deres vægt, og gik på jagt efter vagtelæg, bukkehornsurt, gensing, abetestikler osv. Ofte blandede de 10-20 forskellige ingredienser, ikke ret meget af det kom på vægten, det så ud som om, de brugte de gamle mål slant, sjat og spids. Når de forskellige produkter var samlet, fik noget af det en tur i morteren, det brune papir blev trillet til et kræmmerhus, mirakelkuren var færdig. Patienten havde kun at hælde kogende vand på og drikke det som te.

I den samme bygning var til den anden side hospitalet, der dog kun var beregnet for ambulante patienter. Vi blev vist rundt overalt, ikke blot ind i doktorens venteværelse, nej, helt ind i konsultationsværelset, hvor doktoren og patienten næsten uden at ænse os bare snakkede videre, - mens vi gloede. Det kunne de også roligt gøre, for vi forstod ikke et kvæk.

Vi kom ind i et sygeværelse med fire patienter, de lå på hver sin briks. En af dem havde kroppen fyldt med akupunktur nåle, der hører til den ældste kinesiske lægekunst.

Der var en tæt røg og damp i rummet, grundet behandlingen som bestod af dampende udkog fra noget af det, vi tidligere havde set.

Udkog der i små keramikkar blev stillet på patientens syge sted for at udtrække ondskab, andre patienter drak af væskerne.

Lugten i rummet var en blandet fornøjelse, den afslørede ikke præcist om det var tyretestikler eller abehaler, der var dagens menu.

Omkring hver af sengene stod 4-5 kinesere, formentlig patientens familie, de fulgte levende med i, hvad der foregik, mens snakken gik særdeles livlig.

I rummet, der næppe var mere end 5 x 5 meter, stod der altså fire senge med hver sin patient hver med 4-5 familiemedlemmer omkring sig, dertil et par kittelklædte - læger formoder jeg, og så måske det allermest mærkelige, vores lille flok på 16 der gik rundt blandt familie, patienter og læger, som var vi en del af forestillingen.

Øjensynlig følte ingen af parterne ubehag ved vores nysgerrighed.

Men et kulturshok gav det os, tænk et postyr der ville blive, hvis det var på et dansk hospital.

På et traditionelt hospital i Kina er det familiens opgave at give den syge mad.

Hospitalet tager sig kun af det lægelige. Det giver naturligvis en voldsom trafik på hospitalet, og store problemer især for landbefolkningen.

Grundlæggende er den store forskel på opfattelsen af lægevidenskaben i Kina og i vesten, at i Kina søger man altid at læge indefra, hvor vi i vesten forsøger at læge udefra.

Jeg skal ikke stille mig til dommer over lægevidenskaben, men det lyder da ret tiltalende og fornuftigt at læge indefra, hvad vi i Danmark vel også gjorde tidligere med kloge koners råd om forskellige lægeurter.

Utallige er de filosoffer, der gennem tiden har fremlagt forskellige ideer.

De vigtigste filosofiske skoler i Kina er konfucianisme, taoisme eller daoisme som det også hedder og buddhisme.

Kineserne tror på, at vi er et med naturen.

De hævder, at begivenhedernes forløb i verden er bestemt af Yang og Yin.

Yang er maskulinitet, klarhed, aktivitet og himlen, hvor Yin er feminitet, svaghed, mørke og passivitet.

Med hovedet fyldt af tanker om tørrede snoge, nyresten og akupunktur nåle begiver vi os af sted til næste oplevelse. Men hele tiden fanges tanker af omgivelserne. Vi er på en vej med næsten åbne marker til den ene side, det er åbenbart frisørernes gade, for her står de butik ved butik dvs. cykel ved cykel ti talte jeg. Frisørsalonen består af én cykel med lad, én stol, spejl, kam, saks, forskelligt duftvand og et klæde til at lægge over skulderen på kunden.

Jeg stod og iagttog behandlingen før og efter, resultatet så ganske tilfredsstillende ud.

Og prisen lå fra 2 til 10 yuan, formentlig bestemmende efter kundens "prutteevne."

En pris mellem 1,60 kr. og 8 kr. Der findes også fine frisørsaloner i byen, her ligger prisen omkring 30 yuan, hvis man ønsker denne overstadige luksus.

Jeg er helt elendig, tænk få dage før vi rejste herover, måtte jeg bløde 125 kr. for en tilsvarende behandling, så kunne jeg til gengæld låne Billed Bladet, men med den snakketeknik jeg kender til på min frisørsalonen både nu og tidligere, så levnes der ikke megen mulighed for læsning.

Med hensyn til min dårlige økonomiske timing, kan jeg kun sige, at det var ikke første gang den glippede og bliver næppe heller sidste.

Men et er sikkert, næste gang jeg kommer til Kina, så skal frisøren prøves.

Vi er på vej hen for at besøge en huton, ordet stammer fra det mongolske sprog og betyder "passage mellem teltene." Og "huton" er der om end ganske lidt.

En huton er et lavt bygget boligkompleks med mange huse og mange baggårde.

Gamle grå huse fra kejsertiden. Meget gamle, meget grå og absolut saneringsmodne, der findes 600 af dem i Beijing, så vi støder på dem alle steder.

Med få hundrede meters mellemrum står 15-20 skraldespande ud til gaden, de er som regel så overfyldte, at der ligger lige så meget på jorden som i spandene.

Med undtagelse af en enkel af hutonerne, der for historiens skyld skal bevares, og hertil har man forståeligt nok valgt den bedst bevarede, bliver alle hutoner saneret.

De mennesker der må flytte ud, tilbydes andre lejligheder, men vi får diskret at vide, at i praksis kan de ikke finde plads til alle, der skal flytte ud, så saneringen går ikke så hurtigt som planlagt.

Man har valgt at vise os netop den huton, der skal bevares.

Vi møder "nabokomiteen," der er den ideologiske og politiske enhed i lokalsamfundet og partiets øjne.

To af komiteens damer fortæller om hutonen og dens historie. Den er 100 år gammel, der bor 805 familier med i alt 2000 mennesker, hvoraf en meget stor del er læger, lærere og sygeplejersker. Det ses også tydeligt, at man her er væsentlig mere velstillet end i de almindelige hutoner, vi individuelt har besøgt.

I denne huton ejer 10% af beboerne selv det hus, de bebor.

Folk udefra kan ikke flytte ind i hutonen, man skal blive i den region, man er født, præcist som vi kender fra stavnsbåndets tid.

"Nabokomiteen" har fire hovedopgaver:

- 1] Løse familiekonflikter
- 2] Rengøring af gaderne
- 3] Vagtværn mod brand, tyveri, overfald osv.
- 4] Bygge fabrikker så de arbejdsløse og de gamle fortsat kan få arbejde

"Nabokomiteen" består af syv lønnede ansatte, samt syv frivillige for det meste ældre kvinder. Sidst nævntes opgaver var primært det under punkt 1 nævnte.

Der er valg til nabokomiteen hvert 3. år.

Det seneste resultat af komiteens arbejde var bygning af en fabrik, der beskæftigede handicappede.

Der var også lejlighed til at stille spørgsmål.

Her oplystes skilsmisseprocenten i Kina til at være 10, et tal der var noget højere end tidligere. I Danmark er tallet tæt på 50.

Der findes ingen kirkegårde i Kina. I landsbyerne begravnes de døde på egen jord og i byerne brændes de. Men højtideligheden holdes, og her klæder man sig i hvidt.

Der kommer mange turister og ser hutonen her, og man er godt klar over, at turisme er blevet Kinas største valutaindtægt.

Bordet, vi sad ved, var fyldt op af forskelligt husflidsarbejde fra grupper, der arbejdede for "nabokomiteen" små og store dukker, papirklip, drager, masker, vaser, tasker, forskelligt legetøj, lommeørklæder mm.

Igen blev der lidt til kufferterne.

Nu bliver vi inviteret ind for at se, hvordan en familie bor her i hutonen.

Det er et ægtepar på 67 og 69 år. De har to børn, som begge er flyttet hjemmefra, men de kom hjem med deres familie hver eneste weekend.

Huset havde syv rum, der alle var placeret rundt om en gård, hvorfra rummene hver havde deres indgang. Alene det gjorde, at det bestemt var et hus i en klasse væsentlig over gennemsnit selv her i den fornemme huton. I stuen var der to klædeskabe, ovenpå dem var stablet papkasser.

Der var også en stor seng, én stol og én radiator der ganske vist var kold.

Der var stengulv, og rummet virkede koldt.

På væggen var der to farvestrålende kalendere, samt et par familie billeder.

På et lille bord stod et lille forholdsvis nyt tv, det var tændt, da vi kom ind.

I loftet hang et par grønne plasticdekorationer med strittende, glitrende blomster, de så ganske rædselsfulde ud.

I deres rengørings- og baderum var der ikke installeret lys.

I køkkenet brugtes gas, og der var en mængde potter og pander.

I gården var der pyntet op med blomsterkummer, tilplantet med ægte blomster.

Der var også et system til indsamling af regnvand fra taget, vandet brugtes i baderummet.

Parret virkede meget venlige og glade, begge var gået på pension.

De havde været statsansatte og var derigennem sikret en pension plus, som de sagde nogle personalegoder, som vi dog ikke fandt ud af, hvad gik ud på.

Folk der er selvstændige eller ansat i den private sektor skal selv sørge for sin pension.

Vi var ikke i tvivl om, at det var et "mønsterhus," vi var blevet præsenteret for.

Herfra gik vi hen til hutonens børnehave, spændte på hvad vi fik at se, for meget har vi jo i vesten hørt om børnehjemmene i Kina. Vi er dog ganske klar over, at de kun viser frem, hvad der er værd at vise frem.

Vi mødte da også en særdeles tiltalende børnehave, med børn i 4-5 års alderen.

Det var netop deres spisetid, i spisestuen sad 26 børn ved små borde og stole, de så sunde og velnærede ud og var særdeles fine i tøjet.

Foran sig havde de en tallerken med kødstumper og en skål med ris og løg.

Jemini – hvor de kunne bruge spisepindene.

Væggene i rummet var pyntet med tegninger af børnene og reoler fyldt med forskelligt legetøj.

Det kunne for den sags skyld udmærket godt have været en dansk børnehave.

En ting var dog væsentlig anderledes - disciplinen, der var en næsten pinlig tavshed, om det så skyldtes vores tilstedeværelse skal være usagt.

Men fra egne oplevelser i en dansk børnehave var forskellen markant.

Da børnene havde spist, kom de ud i solen, hvor de i den veltrimmede, dekorerede og flisebelagte gård havde en dejlig legeplads, dog manglede de græs.

Her nød de at optræde og blive iagttaget af os.

Også her fik vi fortalt om stedets funktion og fik lejlighed til at stille spørgsmål.

På et spørgsmål om hvorvidt de beretninger der verserer i vesten omkring de kinesiske børnehjem var rigtige, fik vi dog ikke noget svar blot en skuldertrækning.

Nu var vi jo ikke i stand til at kontrollere Eva vores tolks spørgsmål, men vi havde nok en fornemmelse af, at hun tilpassede spørgsmålet situationen, i så fald skal det også være hende tilgivet, vi var trods alt gæster.

Historien om børnebegrænsningen i Kina er lang, men her er den i forkortet udgave.

I Kina har det altid været sønnerne, der skulle sørge for forældrene, når de blev gamle, derfor er drenge mest populære.

For en bonde på landet der ingen pension har, er det stadig sønnen, der er hans eneste sikkerhed i alderdommen.

Og der findes da også stadig forældre, der arrangerer ægteskaber for deres børn, men flere og flere gifter sig dog af lyst. Det står også sløjt til med seksualoplysningen, der specielt i landområderne betragtes som tabusnak.

Tidligere taltes meget om nyfødte pigers mystiske død. I dag aborteres mange pigefostre, så resultatet er 120 fødte drenge for hver 100 fødte piger (1993).

Fortsætter denne tendens, vil det uvilkårlig ende med store menneskelige problemer.

Et barns politikken indførtes i 1979, så allerede fra år 2000 vil der være en hær på 50-70 mio. ungarle i Kina.

Alene af den grund frygter man, og sikkert ikke uden grund, der vil opstå en forbryderbande, der kidnapper unge piger og sælger dem til de hungrende ungarle.

Myndighederne vil ikke erkende disse forhold, og det er forbudt læger at oplyse fostrets køn, men penge og cigaretter er trods alt virkningsfulde midler, og en god indtægt for lægerne.

Reglerne i politikken om børnebegrænsning er, at i byerne må et par kun få ét barn, men er dette barn handicappet, må de få barn nummer to.

På landet gælder samme regler, men dog hvis første barn er en pige, må parret få barn nummer to. På landet får første barn tildelt et stykke jord, det andet barn får ingenting, og fødes det tredje barn, skal første barns jord leveres tilbage.

I byerne er straffen, hvis parret får flere børn end tilladt, en nedsat indkomst samt andre materielle straffe fx skrues børnehave og lægeregninger uhyrligt op.

Der gisnes om, at der de seneste år er forsvundet 15 mio. børn, som sandsynligvis overvejende har været piger.

I dag fødes der 21 mio. børn om året i Kina.

Ved selvsyn konstaterede vi mange gange, når en familie kom gående, var det oftest med ét barn imellem sig. Børn er vel ikke mindst derfor meget forkælede i Kina, det mindste vink og ønsket bliver opfyldt, derfor kalder man børn i Kina for "*små kejsere.*"

Et negativt resultat som følge af forkælelsen er, at rigtig mange børn er overvægtige.

Fyldt med nye indtryk fra de dejlige unger gik vi videre til næste marked. En gade hvor der igen var stoppet af mennesker og cykler. Her var det næsten udelukkende fødevarer.

Man solgte også kogte æg - en effektiv behandling mod salmonella.

Der var levende høns, kaniner og lange rækker af sprællevende fisk i fade og vaskebaljer fyldt med vand. Der var frisk ingefær, chili og gensing. Og en million andre ting.

Og pludselig var den der, det vi i flere dage, med kameraet skudklar, har spejdet efter.

Kinesiske børn bruger, fra det tidspunkt de selv kan gå og et par år frem, ikke ble eller underbukser.

Nej - deres bukser er blot forsynet med en lang åbning, så bukserne nærmest virker som to halve bukser. Når der så er noget, der presser på, er det blot at trække bukserne fra hinanden og klare det presserende. Der er jo altid en rendesten i nærheden. Og livet går videre.

Et lille barn på moderens arm stikker pludselig måsen frem, og vi fik syn for sagen, beklageligvis opdagede moderen det nysgerrige fotoapparat, hendes attituder fortalte, at det syntes hun bestemt ikke om, og da jeg ikke er nogen paparazzi fotografer, blev det ikke til billeder i denne omgang, men oplevelsen blev fanget på nethinden.

Det var blevet frokosttid. Eva har talt meget om en noget speciel form for en kinesisk ret "*levende fisk,*" nu skulle vi opleve det.

I vinduet ind til restauranten er der et stort akvarium med masser af svømmende fisk.

Her udvælger man sig den fisk, man ønsker, finder sig et bord, slapper af og hygger sig mens man venter på den kulinariske oplevelse.

Men fisken hygger sig næppe, efter at den er fanget, bliver den bedøvet med sprit og en sjat rødvin, som kokken hælder i gabet på den. Så skærer kokken fire snit i siden på den stadig levende fisk, herefter dyppes den i dej ca. to tredjedele op, så hovedet er fri. Den stadig sprællende fisk puttes herefter i en sydende frituregryde, men med hovedet ovenfor. Kokken

må have beskyttende grillhandsker på, for fisken spræller naturligvis for livet, og friturefedt der syder - er da vist varmt. På intet tidspunkt er fisken blevet rensset for indmad, men kun på den maner er fremgangsmåden human.

Efter få minutter med halen i frituregryden lægges fisken på et flot kinesisk porcelænsfad og serveres for de glade, forventningsfulde og spændte gæster. I dette tilfælde var forventningens glæde så absolut den største, appetitten var ikke helt i top, fisken sprællede stadig på fadet, eller skal vi nøjes med at sige - gispede, da den blev stillet på bordet.

Fisken sendte vi ud igen for at få den stegt ordentlig, vi mente trods alt, vi bedre kunne lide "død fisk." Og det fik vi. Da den kom ind igen, så den trods sine åbne øjne helt og fuldstændig død ud.

Vi spiste også af den - lidt, - dens død skulle jo ikke være forgæves.

Men en makaber og ikke særlig tiltalende oplevelse var det.

Retfærdigvis skal siges, at inden "fiskeshowet" havde vi fået 6-8 retter, men de hørte bestemt ikke til turens mest velsmagende.

Næste besøg gælder Den Underjordiske By. På vejen derhen passerede vi en af byens mange hutoner, her fik vi øje på et skilt, eller var det mon duften, der trak - "toilet."

Det fristede nogle af os på mandesiden.

Rummet, vi kom ind i, havde fire huller i gulvet, to af os stillede sig op for at klare det "lille" toiletbesøg. Samtidig kom en kineser ind, han hev resolut bukserne ned uden nogen som helst form for generthed satte sig på hug og klarede, hvad klare skulles, og det var, hørte vi tydeligt det "store" toiletbesøg.

Udenfor langs væggen stod fire store plastspande beregnet til et "lille" toiletbesøg, alle fire spande var mer end fyldt til randen.

Formentlig stod de og ventede på et cykelbud, der skulle køre dem ud på tomatmarkerne.

Heldigvis for dig kære læser kan duften på stedet ikke gengives in natura, men der var lang vej til Chanel nr. 5.

Tomaterne - ja - de smagte fortræffeligt.

Efter at vi igen havde haft lejlighed til at trække vejret nogenlunde frit, var vi fremme ved nedgangen til Den Underjordiske By.

Historien bag Den Underjordiske By er, at der i 1950-erne boede mange russere i Kina, men så blev Kina uenig med Rusland, og kineserne frygtede, at der kunne opstå en krig.

I 1960 afbrød Kina og Rusland deres diplomatiske forbindelser. Samtidig besluttede Mao, at bygge et system af gange under Beijing. Dette byggeri startede i 1969.

I en dybde af otte m gravedes to m brede kanaler, og dertil kontrolcentrum, møderum og militærcenter. Jorden, de gravede op, blev kørt udenfor byen.

Efter 10 år var arbejdet i 1979 tilendebragt. Gangene strakte sig under jorden i et område dækkende fra Den Himmelske Freds Plads over Hovedbanegården til Himlens Tempel.

I de samlede gange var der plads til 6 mio. mennesker.

Alt arbejdet var vel at mærke udført med håndkraft. Det er her som i snakken om Muren, skal man have udført en opgave i Kina, så sætter man blot en mio. arbejdere på.

Men også denne gang viste arbejdet sig at have været unødvendigt, klimaet de to nationer imellem blev bedre, det kom ikke til krig.

Det er kun en mindre del af Den Underjordiske By, der i dag er tilgængelig.

Kontrolcentrene er omdannet til fabrikker, møderummene er omdannet til hoteller, og militærcentret er omdannet til souvenirhandel. Netop her er vi nu, og ak og ve endnu mere købes ind til de stakkels kufferter.

Aftensmaden er kinesernes hovedmåltid. Skal man rigtig imponere med en fin middag, serveres der eksotiske svampe, slanger og sjældne dyrearter.

Angående de mange retter så siger etiketten, at der mindst skal være det antal retter, som der er gæster ved bordet.

Der skal også altid være noget tilbage på fadene helst en tredjedel, ellers bliver værten betragtet som nærig, og vil derfor *"tabe ansigt,"* og det at *"tabe ansigt"* i Kina er en meget alvorlig sag, og helt specielt hvis det sker overfor en udlænding.

Bordskikkene i Kina varierer en del fra vore normer.

Kineserne spiser ret støjende, de smasker, ræber, bøvser og spytter, og findes der ikke en skål til ben eller affald på bordet, lægger man det blot på dugen ved siden af sin skål.

Befinder man sig på en af de billige restauranter, spytter man blot affaldet ud på gulvet.

Man tager ikke det bedste stykke på fadet, men altid det stykke der ligger nærmest.

Det er også helt normalt, at man med egne spisepinde rækker et stykke til sine naboer, hvis de ikke kan nå. Til gengæld synes de, det er meget mærkeligt, at vi pudser næse og putter udbyttet i lommen.

For os var det mærkeligt, at ris kom ind til sidst, men i reglerne står, at ris kommer ind når, *"gæsternes ansigter blusser, og glassene er tomme,"* vore glas var aldrig tomme, så her har vi svaret. Allersidst kom suppen ind, men ærlig talt det var som oftest noget tynd sjask.

Overalt findes mange gadekøkkener, de bruger alle trækul som energi.

Her kan man spise sig mæt for ganske få yuan, men selv om vi ikke ynder at blive kaldt for snobber, må vi tilstå, at vi altid valgte at give et par yuan mere.

"Først kommer foder dernæst moral," siger kineserne, det hænger måske sammen med, at de så ofte har oplevet hungersnøden.

En morgentur i en kinesisk park blev en meget speciel oplevelse.

For virkelig at opleve betydningen og omfanget af den specielle kinesiske *"skyggeboksning"* tropper vi op kl. 6 - alle mand endda. Allerede på vejen hen til parken fornemmer vi, hvor mange der egentlig dyrker denne form for motion eller måske rettere meditation.

Hver gang der er en lille åben plads, en baggård, en have eller bare god plads på fortovet så er de der. Vi må løse billet for at komme ind i parken, den er stor, overalt er der mennesker - mange tusinder. Og det er ikke bare i dag - nej, det er hver dag, og det er året rundt.

De er for det meste samlet i grupper fra 10-20 til over hundrede. Med varierende afstande står grupperne i den kæmpestore park.

I front af hver gruppe står en leder, der viser de øvelser, hun eller han har på sit program, og i lederens rytme og takt udfører alle deres morgengymnastik.

Og det er en kombination af motion og meditation, med blide, seje bevægelser, mange ser ud, som er de i ekstase, ingen stress er at spore. Et middel til at beherske sin egen krop.

I nogle af grupperne ledsages øvelserne af musik, de så ud til at have stor tilslutning, i andre grupper var det sang.

Enkelte gør selvstændig deres egne øvelser. Løjerligt ser det ud, når en mand kommer gående hen af parkens havegang, og for hver tredje skridt løfter benet op i hovedhøjde, eller en dame der kommer gående på samme havegang, hun går bare baglæns, og hun går hurtigt, lang tid følger jeg hende på diskret afstand, hun fortsætter bare, og jeg når ikke at se, selv om havegangen drejer, at hun vender hovedet for at kigge sig tilbage, eller hedder det måske frem, når damen går baglæns. Eller manden der ser ud, som han danser med sin elskede, hun er der bare ikke.

Et er dog nogenlunde fælles koncentrationen og alvoren, men et lægger vi tydelig mærke til, alle ser veltilfredse ud.

Langt den største part er ældre mennesker, hvad der kunne tyde på, at det er en stump kultur, der måske kunne forsvinde. Igen føler vi os lidt som i zoologisk have, men det ser ikke ud, som nogen føler sig generet af at blive kigget på eller blive fotograferet.

Igen skal vi på marked denne gang et udendørs silkemarked. Der var ganske vist også meget andet end silke. En tyk kødrand af mennesker maser sig frem i begge retninger, priserne her var meget billige, trods det gjorde vi vort bedste for at "prutte" prisen.

Jeg var midt i en skjortehandel, da en stemme blander sig: "Du må højst give 100 yuan for de to skjorter," hva - ja tak - mange tak. Den ukendte dame går videre, det er jo et internationalt marked. En silkedragt til Hanne fik hun for 220 yuan, jeg fik en silkejakke og endnu en silkeskjorte for 150 yuan. Og tænk - 11 flotte silkeslips for 80 yuan. Jo - der blev igen en god portion til de efterhånden forskrækkede kufferter.

Masser af læderbælter var der også, jeg gjorde virkelig et kup tre læderbælter for 100 yuan, det er jo rart at have minder med hjem fra Kina.

Da jeg senere stolt viste bæltene frem til vore børn, blev de naturligvis nøje undersøgt, og tænk, en af dem var uforskammet nok til at gøre mig opmærksom på en lille diskret etiket "made in Italy" - bisse.

Silke siges at stamme fra 300-tallet f.v.t. Sagnet fortæller at enken efter den Gule Kejser Huangdi begyndte at plante morbærtræer og holde silkesommerfugle.

Silkesommerfuglen har et vingefang på 4 cm, efter at den har lagt 200-250 æg, dør sommerfuglen. Larven, der lever af morbærtræets blade, spinder nu kokoner, hver kokon har op til 1500 m silkeetråd, i larvens levetid når den at spinde op til 4 km gullig silkeetråd.

Silkesommerfuglen kendes kun som husdyr, den findes ikke i den fri natur.

I århundreder var silke et anerkendt betalingsmiddel. Det dyrebare stof blev fragtet til Mellemosten og Romerriget ad "Silkevejen," der fra Shufu i Vestkina også havde en afstikker til Indien. Denne karavanevej kan også føres tilbage til 200-tallet f.v.t.

I 600-tallet e.v.t. smuglede en munk silkeorme til det Byzantinske rige.

Vi besøgte en af de såkaldte "Venskabsbutikker" en stor butik med stort udvalg, men konstaterede hurtigt, at prisniveauet her var væsentlig højere, mindst det dobbelte, så denne gang blev der ikke meget til kufferten, det beklagede jeg ikke.

Der er mindst 2-3 ekspedienter for hver kunde, og det ser ikke ud, som om kunderne køber noget som helst, de kigger bare. Forretningen har mange fine og dyre ting fx antikviteter i 100.000 yuan klassen. Vi nøjes med at låne toilettet.

Venskabsbutikkerne er et levn fra ældre tid, hvor turister fik specielle penge, der kunne bruges på hoteller, restauranter og i venskabsbutikkerne.

Sådan er det ikke mere, men venskabsbutikkerne består som en attraktion.

Dagens aftensmåltid var helt i top, den til nu bedste. Måske var baggrunden lidt billig, for vi var lidt hungre efter dagens frokost "*den levende fisk*." Alle 11 retter med undtagelse af den sædvanlige tynde suppe, var ualmindelig velsmagende. Og spisepindene - ja, de svinger rundt i luften, som var det et akrobatisk nummer i cirkus.

Vi spiste bravt akkompagneret af øl og godt humør.

Efter den perfekte middag besluttede vi os for at gå en tur op på Den Himmelske Freds Plads. Der var en hyggelig lun aftentemperatur i modsætning til vort sidste besøg, hvor det var bidende koldt.

Vagterne gik fortsat rundt om Maos Mausoleum, og vi konstaterede, at nedtællingen på den store digitaltavle nu var dykket til 88 dage indtil Kinas overtagelse af Hong Kong.

På vej tilbage til hotellet fik nogle i selskabet den åndssvage ide at gå ind på en Mac Donald. Det var igen de "*københavnere*," men det var absolut ikke enstemmigt.

Vi fik kaffe og is, og tænk - der var nogen, der sagde, det smagte "*himmelsk*" her på Den Himmelske Freds Plads.

Den mest omhyggelige restaurerede hellige bygning i Beijing menes at være Lama Templet, også kaldet Den evige Harmonis Tempel der på kinesisk hedder Yonghegong og ligger i den nordøstlige bydel.

Ved billetlugen så vi en morsom detalje. Det er normalt i Kina, at turister betaler det dobbelte i entre end kineserne. Men her var der desuden gratis adgang for børn. Kontrollen med hvem der var børn, blev afgjort af en bøjle på 1,20 meters højde placeret ud foran billetlugen, dem der ragede over bøjlen var ikke børn, - så let var det.

Paladset var bygget i 1694, oprindeligt som privatbolig for en fyrste, men da ejermanen blev forfremmet til kejser i 1722, blev bygningen omdannet til kloster. I den centrale del, i De Ti Tusind Rigdommes Pavillon der på kinesisk hedder Wanfuge, stod en 26 m høj statue af Maitreya Buddha, udkåret af ét stykke sandeltræ.

Buddhaen er verdens højeste, den er registreret i Guinness Rekordbog, 18 m af den er over jorden, og de 8 m under jorden.

Ordet Buddha betyder "*den oplyste*" og stammer fra sproget sanskrit, et gammel indisk sprog der uddøde 250 e.v.t.

En åndemur ses ofte i den kinesiske arkitektur, den opføres bag indgangen til lejligheder og paladser for at holde onde ånder ude.

Overtroen sagde nemlig, at ånder kun kunne gå ligeud og ikke omkring hjørner.

Lama-templet har huset 500 munke fra bl.a. Tibet, og siges at have fungeret som et dække over efterretningsvæsenet.

Også her kan vi takke Chou En-lai for, at dette tempel overlevede kulturrevolutionen.

En af selskabets gæster Jens Nygaard er forfatter af bøger om religioner, bøger der bruges meget i vore skoler. Senere er han for øvrigt også blevet borgmester. Jens Nygaard holdt et levende foredrag for os på stedet, hvor tingene skete.

Efter bedste evne prøver jeg at give et lille koncentrat af den gode og fyldige beretning.

Jens Nygaard begyndte omkring filosofien og politikerens Kung'fu'tse i Indien i 500-tallet f.v.t. Det menes, det var Kung'fu'tse der opfandt nævningedomstolen, senere helligede han sig poesi, musik, etik og historie.

Kung'fu'tse var kejserens søn, og kejseren var Himlens søn, og som sådan måtte de derfor ikke røre Jorden. Af den grund blev Kung'fu'tse båret rundt i tempelgården.

En dag bad han, om de ville bære ham ud til tempelgårdens mur, så han kunne se ud i den verden, der lå udenfor.

Da så han mennesker blive født, han så deres sygdom, deres alderdom og deres død.

Alt hvad han så var lidelser, og udgangspunktet i buddhismen er netop, at livet er én lang lidelse.

Kung'fu'tse gik ud blandt menneskene, han fik ikke embede, men blev filosof.

Buddhifigurerne skal inspirere til genfødsel og troen på reinkarnation.

Dalai Lama er det religiøse overhoved, der betragtes som en reinkarnation af Buddha.

Udvælgelsen af en ny Dalai Lama foregår på den måde, at den døende Dalai Lama udtaler enkelte ord, det kan fx være rød hus, hvid hund og rødt stof.

Herefter drager munkene ud og finder et drengebarn, der skal være født i den foregående Dalai Lamas dødstime, og med de karakteristika der var udtalt, og netop dette barn anså munkene for at være reinkarneret.

Af verdens 6 mia. mennesker skønnes der at:

1600 mio. er kristne

1000 mio. er muslimer

700 mio. er hinduer

600 mio. er buddhister

14 mio. er jøder

I 1982 kom der en ny forfatning i Kina, der skulle garantere trosfrihed for Kinas befolkning.

Overfor Lama-templet besøgte vi endnu en lokal restaurant.

Da vi kom derind, så vi et meget snusket lokale, og bordene var bestemt ikke mindre snuskede. Der fandtes ingen form for dekoration i lokalet og væggene var spejle.

Der sad to kinesiske gæster ved hver sit bord, de blev venligst bedt om at flytte, så der kunne blive to sammenhængende borde til vort lille selskab, det gjorde de venligt uden at lave det mindste vrøvl. Bordene blev hurtigt tørret af, og vi satte os trods en anelse skepsis.

De, der besøgte toiletterne, kom tilbage med en endnu større skepsis.

Eva bestilte, hvad hun mente vi fortjente, og det varede kun få minutter, så begyndte retterne at komme ind.

Og hvilken overraskelse alle retter smagte helt igennem herligt, specielt husker vi nogle kogte grønne urter, der smagte himmelsk, lækre nudler og så fik vi al det øl og cola, vi kunne drikke.

I Kina må guider kun tage turister med ind på udvalgte spisesteder, som oftest dem der tilhører partiet. Stedet her hørte til de "forbudte," men Eva kendte stedet fra tidligere besøg, så hun var helt afslappet i den periode, hvor vi andre var temmelig skeptiske for, hvad besøget ville bringe.

Nogle af os planlagde en tur til en gade tæt ved hotellet, hvor der i flotte gamle restaurerede huse lå fornemme antikvitetsforretninger.

Vi bestemte, at vi denne gang skulle forsøge os med cykeltaxi. Cyklisten, eller chaufføren hedder det måske, forlangte sin pris for turen, og vi nænnede ikke at "prutte" prisen ned, vel vidende at cykelturen var ca. dobbelt så dyr, som hvis vi havde taget en taxi, og på cyklen kunne vi kun være to, hvor vi i taxien kunne være fire. Men det ærgrede os nu ikke, for det var en morsom oplevelse, at sidde der med bilhorn konstant dyttende i nakken, snart kom bilerne venstre om snart højre om, men vi kom da levende frem. Og vores chauffør prustedede bravt, havde virkelig brugt mange kræfter på at bringe os frem.

Der var mange fine forretninger og mange fine ting, som vi nød at se. Efter ihærdig "prutten" lykkedes det os at få en antik porcelænsskål og en antik porcelænsvase ned i et fornuftigt prisleje, så selvfølgelig blev der også denne gang noget til kufferterne. Når vi viser tingene frem derhjemme, glemmer vi ikke at fortælle, at det er fra Mingdynastiet dvs. fra 1600-tallet, der er jo ingen grund til at være beskedene.

Vi er nu nået frem til vores sidste aften i Kina, menuen skal selvfølgelig stå på pekingand. Først lægger man en lille tynd pandekage af rismel i sin hånd, ovenpå lægger man nogle lækre tynde skiver andebryst, som kokken netop står og skærer ud ved bordet, så putter man nogle skiver forårsløg imellem og dernæst en skefuld blommesyltetøj over. Pandekagen rulles sammen og man spiser, denne gang ikke med pinde, nej - med alle ti fingre. Det smager herligt, og vi spiser, som skulle det være vort sidste måltid i dette liv, og der er stadig noget tilbage, - men måske lige knap nok en tredjedel. Naturligvis får vi udover pekinganden også den sædvanlige halve snes af andre lækre retter, og masser af øl til det hele. Rigtig vin måtte vi stadig have til gode. Til de ti retter bruger vi selvfølgelig spisepindene, og hvor vi kan - Méi Guanxi - marvellous. Pindene svinger, så det efterhånden er svært at se forskel på os og kineserne, - synes vi selv.

I restaurantens forhal er der et kæmpekort over Jorden, men Jorden ser mærkelig ud. Langt oppe i venstre hjørne ligger Danmark næsten usynlig, og helt ude til højre har vi Amerika. Jo - ingen skal være i tvivl, vi er i "Riget i midten."

Selv om vi har oplevet rigtig meget på vores tur, blev det kun til "en lille stump af det mægtige Kina."

Blandt de ting, vi meget gerne havde set, er den underjordiske "Hær af Terrakotta Krigere" i Xian, der var hovedstad under Tangdynastiet. Nu hovedby i provinsen Shaanxi i NV-Kina med 3 mio. indbyggere.

Gravene blev fundet i 1974 af tre bønder, der skulle grave en brønd udenfor byen. Hermed begyndte dette århundredes mest omfattende udgravningsarbejde, der langt fra endnu er færdig. Tæt ved 8.000 stenfigurer af heste og soldater alle med individuelle ansigtsudtryk, har man udgravet. Dertil kommer mængder af bronzevåben. Der er bygget en hal over udgravningen, hvor man ser hæren opstillet klar til krig. Det må være en stor oplevelse, i alt dækker gravkomplekset 56 km². Man gætter på, det har taget 700.000 mand 38 år at skabe denne enorme hær af lersoldater og det tilhørende palads.

Fra Beijing til Xian er der 1165 km, med fly tager det 2 timer, men en togrejse tager tæt på 24 timer. De kinesiske jernbanespor er 9 cm smallere end i Europa. Til gengæld er tog meget billig at bruge, men det er en prøvelse at få billetter, taxi til stationen, lange køer ved

billetlugen, eller skal vi kalde dem klumper, for kineserne står ikke i kø, de maser sig frem fra alle vinkler, og så det at få forklaret hvor man skal hen. Familien Jantzen i vores gruppe havde fået den gode ide at prøve en togrejse i Kina, men efter ihærdige anstrengelser opgav de at fuldføre turen grundet de mange besværligheder.

Vi har kun lovord om turen, rejseselskabet, guiderne, oplevelserne, hotellet og maden. Men at så mange af rejsedeltagerne var "københavnere," det havde vi ikke kalkuleret med, meeen - - "de ku nok ha væt møj varre."

Selv om Beijing er en storby, så følte vi os altid trygge ved at gå ud i byen. Vi fik også at vide, at kinesere straffes særlig hårdt ved overgreb mod turister, Kina værger nemlig meget over sit lands omdømme.

Hjemturen gik fint og helt uden problemer. Jeg kom til at sidde i flyet ved siden af en kineser fra Beijing. Han ville gerne snakke, heldigvis kunne han lidt engelsk, så det gik helt fint. Som svar på hans spørgsmål om hvor mange mennesker der boede i Danmark, var han lige ved at hoppe af flyet, han kunne ikke fatte, at et helt land kun havde 5 mio. mennesker, når hans land havde 1200 mio. og hans by alene 12 mio. Helt galt gik det, da jeg fortalte, at vores skatteprocent bevægede sig pænt op over de 50, - da fattede kineseren af, han gik helt i koma. I Kastrup fik vi hilst af med vore rejsevenner med tak for et godt og hyggeligt sammenhold turen igennem.

Da vi går fra udenrigs- til indenrigslufthavnen, lyder der pludselig en ikke ukendt stemme bag os: "Nå - fik I så de to skjorter for 100 yuan."

Vi så kun "en lille stump af det mægtige Kina," men hvor er verden dog lille.

Frede Lauritsen

Tidligere udgivelser:

- 1980 Andorra
- 1987 Arnold - novelle
- 1990 Thailand på godt og ondt
- 1991 Sydamerika Chile - Brasilien
- 1992 "Jambo" Kenya - du forunderlige land
- 1993 Barnløshed - adoption
- 1994 En lille bid af tilskudssamfundet: "Jeg løfter røret"
- 1994 Tidsbilleder. Kronologisk leksika. Ajourføres løbende
- 1994 Leksikassen. Ord jeg er ramlet i uden til fulde at forstå. Ajourføres løbende
- 1995 De Slesvigske Krige
- 1995 Østeuropa i forandring
- 1995 Colombia - smuk og mangfoldig
- 1996 Hærvejens historie - i cykelhøjde
- 1996 Øretæver i tilværelsen
- 1996 Æseløre - litteraturanmeldelser. Ajourføres løbende
- 1997 En dag i 1997
- 1997 Budapest & Ungarn - i efterårsdragt
- 1997 Lolland-Falster & Møn - i cykelhøjde
- 1997 Ego - det bevidste jeg
- 1998 En lille stump af det mægtige Kina
- 1998 Storebælt - i cykelhøjde
- 1999 Skt. Petersborg - paladsernes by bygget på sumpen
- 1999 Sjælland Stevns - Masnedø - Asnæs - i cykelhøjde

- 1999 Et eventyr om julenissens morgensvømmetur
2000 Madeira - en blomstrende ø
2000 Rom - Den evige Stad
2001 En lille stump af Himalaya - verdens tag
2001 Samos - en ferieø for alle
2001 Samsø - i cykelhøjde
2002 Limfjorden øst - i cykelhøjde
2002 Vest Stadil Fjord - i cykelhøjde
2002 Wien - musikkens by
2002 Mozart - hvordan var han egentlig?
2002 Egypten - Nilens gave
2003 Steen Steensen Blicher - hvordan var han egentlig? (Redigeret 2010)
2003 Vietnam - Østens smukke, venlige land i forandring
2003 Limfjorden vest - i cykelhøjde
2004 Grønland - i cykelhøjde
2005 H.C. Andersen - hvordan var han egentlig?
2005 Mexicos - Store Riger
2005 Sjælland nord - i cykelhøjde
2005 Paris - byernes by
2006 IKA MARKED - gennem 27 år
2006 Skal vi hejse Dannebrog, eller skal vi brænde det?
2006 Hven - i cykelhøjde
2006 Sydfyn og Det Fynske Øhav - i cykelhøjde
2006 Bulgarien - et smukt og alsidigt land
2006 Sydafrika - en regnbuenation
2007 Søren Aabye Kierkegaard - hvordan var han egentlig?
2007 Kaj Munk - hvordan var han egentlig?
2007 Vendsyssel - i cykelhøjde
2007 N.F.S. Grundtvig - hvordan var han egentlig?
2007 Cornwall - den sydvestlige del af England
2008 Læsø "Kattegats Perle" - i cykelhøjde
2008 Ti Radioforedrag - fra The Big Bang til år 1380
2009 Ti Radioforedrag - fra år 1380 til år 1682
2009 Chile - det lange land i ly af Andesbjergene Peru - inkaernes land
2009 Lissabon - en smuk og alsidig by
*Frede Lauritsen - Herningvej 7B^{1.1.} 6950 Ringkjøbing Tf: 97 32 15 32
fredelau@webspeed.dk*